

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2017 m. gruodžio 22 d.
(OR. en)

16007/17

Tarpinstitucinė byla:
2017/0360 (NLE)

FREMP 156
JAI 1236
POLGEN 181
AG 31

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinio sekretoriaus, kurio vardu pasirašo direktorius Jordi AYET PUIGARNAU
gavimo data:	2017 m. gruodžio 21 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Jeppe TRANHOLMUI- MIKKELSENUI
Komisijos dok. Nr.:	COM(2017) 835 final
Dalykas:	Pasiūlymas dėl TARYBOS SPRENDIMO dėl aiškaus pavojaus, kad Lenkijos Respublika gali šiurkščiai pažeisti teisinės valstybės principą, nustatymo

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2017) 835 final.

Pridedama: COM(2017) 835 final

Briuselis, 2017 12 20
COM(2017) 835 final

2017/0360 (NLE)

**PAGRĮSTAS PASIŪLYMAS, TEIKIAMAS PAGAL EUROPOS SĄJUNGOS
SUTARTIES 7 STRAIPSNIO 1 DALĮ, DĖL TEISINĖS VALSTYBĖS PRINCIPŲ
LENKIJOJE**

Pasiūlymas

TARYBOS SPRENDIMAS

**dėl aiškaus pavojaus, kad Lenkijos Respublika gali šiurkščiai pažeisti teisinės valstybės
principą, nustatymo**

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. ĮVADAS

- (1) Europos Sąjunga grindžiama bendromis vertybėmis, įtvirtintomis Europos Sąjungos sutarties (toliau – ES sutartis) 2 straipsnyje, tarp jų – teisinės valstybės principų laikymusi. Komisija ne tik užtikrina, kad būtų laikomasi ES teisės, bet kartu su Europos Parlamentu, valstybėmis narėmis ir Taryba ji yra atsakinga už Sąjungos bendrų vertybių puoselėjimą.
- (2) Europos Sąjungos Teisingumo Teismo ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje, taip pat Europos Tarybos parengtuose dokumentuose, grindžiamuose Europos demokratijos per teisę komisijos (Venecijos komisijos) praktine patirtimi, pateikiamas nebaigtinis šių principų sąrašas ir taip apibrėžiama pagrindinė teisinės valstybės reikšmė. Prie šių principų priskiriami teisėtumas, kuris reiškia skaidrų, atskaitingą, demokratinį ir pliuralistinį teisės aktų priėmimo procesą; teisinis tikrumas; valdžių padalijimas; vykdomosios valdžios galių savavališkumo draudimas; nepriklausomas ir nešališkas teismų darbas; veiksminga teisminė peržiūra, įskaitant pagarbą pagrindinėms teisėms, ir lygybė prieš įstatymą¹. Valstybės institucijos ne tik turi laikytis šių principų ir vertybių, bet taip pat turi lojaliaus bendradarbiavimo pareigą.
- (3) Pagal ES sutarties 7 straipsnio 1 dalį, remdamasi pagrįstu vieno trečdaliao valstybių narių, Europos Parlamento arba Europos Komisijos pasiūlymu, Taryba, sprendama keturių penktadalių savo narių balsų dauguma ir gavusi Europos Parlamento pritarimą, gali nutarti, jog iškilo aiškus pavojus, kad kuri nors valstybė narė gali šiurkščiai pažeisti 2 straipsnyje nurodytas vertybes. Prieš priimdama tokį nutarimą, Taryba išklauso tą valstybę narę ir, sprendama ta pačia tvarka, gali teikti jai rekomendacijas.
- (4) Šiame pagrįstame pasiūlyme pagal ES sutarties 7 straipsnio 1 dalį išdėstyti Komisijai susirūpinimą keliantys klausimai, susiję su teisinės valstybės principais Lenkijoje. Taryba raginama remiantis ta pačia nuostata nustatyti, jog iškilo aiškus pavojus, kad Lenkijos Respublika gali šiurkščiai pažeisti teisinės valstybės principą – vieną iš ES sutarties 2 straipsnyje nurodytų vertybių.
- (5) Komisijai susirūpinimą kelia toliau nurodyti klausimai:
 - (1) nepriklausomos ir teisėtos konstitucinės peržiūros trūkumas;
 - (2) Lenkijos parlamento priimti su Lenkijos teismų sistema susiję nauji teisės aktai, kurie kelia didelį susirūpinimą teismų nepriklausomumo požiūriu ir labai didina sisteminę grėsmę teisinės valstybės principui Lenkijoje:
 - (a) Įstatymas dėl Aukščiausiojo Teismo, Senato patvirtintas 2017 m. gruodžio 15 d.;

¹ Žr. 2014 m. kovo 11 d. Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai „Naujos ES priemonės teisei valstybei stiprinti“, COM(2014) 158 *final*, I priedo 2 skirsnį.

- (b) Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo (toliau – Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo), Lenkijos oficialiajame leidinyje paskelbtas 2017 m. liepos 28 d. ir įsigaliojęs 2017 m. rugpjūčio 12 d.;
- (c) Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl Nacionalinės teisėjų tarybos ir tam tikri kiti įstatymai (toliau – Įstatymas dėl Nacionalinės teisėjų tarybos), Senato patvirtintas 2017 m. gruodžio 15 d.;
- (d) Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl Nacionalinės teisminių institucijų ir prokuratūros mokyklos, Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo ir tam tikri kiti įstatymai (toliau – Įstatymas dėl Nacionalinės teisminių institucijų mokyklos), Lenkijos oficialiajame leidinyje paskelbtas 2017 m. birželio 13 d. ir įsigaliojęs 2017 m. birželio 20 d.

2. FAKTINĖS IR PROCEDŪRINĖS APLINKYBĖS

- (6) Nuo 2015 m. lapkričio mėn. Komisija atidžiai stebi įvykius, susijusius su teisinės valstybės padėtimi Lenkijoje, ir ėmėsi veiksmų. Įvykiai, susiję su teisinės valstybės principais Lenkijoje, ir Komisijos dialogas su Lenkijos Vyriausybe pagal teisinės valstybės priemonių sistemą² išsamiai aprašyti Komisijos rekomendacijose (ES) 2016/1374³, (ES) 2017/146⁴ ir (ES) 2017/1520⁵. Toliau pateikiama pagrindinių įvykių apžvalga.
- (7) Tokia teisinės valstybės stiprinimo priemonių sistema Komisijai sudaro galimybę užmegzti dialogą su atitinkama valstybe nare, siekiant užtikrinti, kad nepažeidėtų sisteminės grėsmės teisinės valstybės principui. Šio dialogo tikslas – sudaryti Komisijai galimybę rasti sprendimą su atitinkama valstybe nare, kad neiškiltų sisteminė grėsmė teisinės valstybės principui, kuri galėtų sukelti „aiškų šiurkštaus pažeidimo pavojų“, dėl kurio prireiktų taikyti ES sutarties 7 straipsnyje numatytą procedūrą. Priemonės turi būti naudojamos tais atvejais, kai kurios nors valstybės narės valdžios institucijos imasi priemonių arba toleruoja situacijas, kurios, tikėtina, sistemiškai ir neigiamai paveiks teisinės valstybės principams apsaugoti nacionaliniu lygmeniu įsteigtų institucijų ir sukurtų apsaugos mechanizmų vientisumą, stabilumą ar tinkamą veikimą („nacionalinės teisinės valstybės apsaugos priemonės“)⁶. Teisinės valstybės stiprinimo priemonių sistema susideda iš trijų etapų. Pirmajame etape („Komisijos vertinimas“) Komisija renka ir nagrinėja visą svarbią informaciją ir vertina, ar yra aiškių sisteminės grėsmės teisinės valstybės principui požymių. Jeigu atlikusi šį preliminarų vertinimą Komisija manys, kad esama sisteminės grėsmės teisinei valstybei, ji inicijuos dialogą su atitinkama valstybe nare, nusiųsdama jai savo nuomonę dėl teisinės valstybės, pagrįsdama savo susirūpinimą ir

² 2014 m. kovo 11 d. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Naujos ES priemonės teisinei valstybei stiprinti“, COM(2014) 158 *final*.

³ 2016 m. liepos 27 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2016/1374 dėl teisinės valstybės principų Lenkijoje (OL L 217, 2016 8 12, p. 53).

⁴ 2016 m. gruodžio 21 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2017/146 dėl teisinės valstybės principų Lenkijoje, kuria papildoma Rekomendacija (ES) 2016/1374 (OL L 22, 2017 1 27, p. 65).

⁵ 2017 m. liepos 26 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2017/1520 dėl teisinės valstybės principų Lenkijoje, kuria papildoma rekomendacijos (ES) 2016/1374 ir (ES) 2017/146 (OL L 228, 2017 9 2, p. 19).

⁶ Komunikato COM(2014) 158 *final* 4.1 skirsnis.

suteikdama atitinkamai valstybei narei galimybę atsakyti. Antrajame etape („Rekomendacija dėl teisinės valstybės“), jei klausimas tinkamai neišspręstas, Komisija gali priimti valstybei narei skirtą rekomendaciją dėl teisinės valstybės. Tokiu atveju Komisija nurodo savo susirūpinimo priežastis ir rekomenduoja, kad valstybė narė per nustatytą terminą išspręstų nustatytas problemas ir informuotų Komisiją apie šiuo atžvilgiu atliktus veiksmus. Trečiajame etape („Rekomendacijos dėl teisinės valstybės įgyvendinimas“) Komisija stebi, kaip valstybė narė įgyvendina rekomendaciją. Visas procesas yra paremtas nuolatiniu Komisijos ir atitinkamos valstybės narės dialogu.

- (8) Per pastaruosius dvejus metus Komisija plačiai naudojosi teisinės valstybės priemonių sistemos teikiamomis galimybėmis konstruktyviam dialogui su Lenkijos valdžios institucijomis. Šio proceso metu Komisija visada objektyviai ir nuodugniai pagrįsdavo savo susirūpinimą. Komisija pateikė nuomonę dėl teisinės valstybės ir tris rekomendacijas dėl teisinės valstybės. Šiuo klausimu Komisija su Lenkijos valdžios institucijomis pasikeitė daugiau kaip 25 raštais. Taip pat buvo surengti keli Komisijos ir Lenkijos valdžios institucijų susitikimai ir palaikomi ryšiai tiek Varšuvoje, tiek Briuselyje, daugiausia prieš priimant pirmąją rekomendaciją dėl teisinės valstybės. Komisija visuomet aiškiai rodė, kad yra pasirengusi vesti konstruktyvų dialogą, ir tuo tikslu ne kartą kvietė Lenkijos valdžios institucijas toliau susitikti.

2.1. TEISINĖS VALSTYBĖS PRIEMONIŲ INICIJAVIMAS

- (9) Prieš 2015 m. spalio 25 d. visuotinius Seimo rinkimus, 2015 m. spalio 8 d. kadenciją baigiantis Seimas pasiūlė penkis asmenis Respublikos Prezidentui paskirti Konstitucinio Teismo teisėjais. Trys teisėjai užimtų vietas, atsilaisvinusias per darbą baigiančio Seimo kadenciją, o du užimtų vietas, atsilaisvinsiančias per 2015 m. lapkričio 12 d. darbą pradėjusio naujo Seimo kadenciją. Po visuotinių rinkimų, 2015 m. lapkričio 19 d. Seimas skubos tvarka iš dalies pakeitė Įstatymą dėl Konstitucinio Teismo ir nustatė galimybę panaikinti ankstesnės kadencijos Seimo iškeltas teisėjų kandidatūras ir paskirti penkis naujus teisėjus. 2015 m. lapkričio 25 d. Seimas priėmė pasiūlymą panaikinti penkias ankstesnės kadencijos Seimo iškeltas kandidatūras ir gruodžio 2 d. paskyrė penkis naujus teisėjus.
- (10) Dėl ankstesnės ir naujos kadencijos Seimo sprendimų buvo kreiptasi į Konstitucinį Teismą. Atitinkamai Teismas priėmė du sprendimus: 2015 m. gruodžio 3 ir 9 d. 2015 m. gruodžio 3 d. sprendime⁷ Konstitucinis Teismas, be kita ko, nustatė, kad ankstesnės kadencijos Seimas turėjo teisę paskirti tris teisėjus, kurie pakeistų 2015 m. lapkričio 6 d. kadenciją baigiančius teisėjus. Be to, Teismas išaiškino, kad Seimas neturėjo teisės išrinkti dviejų teisėjų, kurie pakeistų gruodžio mėn. kadenciją baigiančius teisėjus. Sprendime taip pat aiškiai nurodyta Respublikos Prezidento prievolė nedelsiant priimti Seimo išrinkto teisėjo priesaiką. 2015 m. gruodžio 9 d.⁸ Konstitucinis Teismas, be kita ko, negaliojančiu paskelbė teisinį pagrindą, kuriuo remdamasis naujos kadencijos Seimas paskyrė tris teisėjus į 2015 m. lapkričio 6 d. atsilaisvinusias vietas, į kurias ankstesnės kadencijos Seimas jau buvo teisėtai paskyręs teisėjus.

⁷ K 34/15.

⁸ K 35/15.

- (11) 2015 m. gruodžio 22 d. Seimas priėmė su Konstitucinio Teismo veikla ir teisėjų nepriklausomumu susijusį Įstatymą, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl Konstitucinio Teismo⁹.
- (12) 2015 m. gruodžio 23 d. Komisija išsiuntė Lenkijos Vyriausybei raštą, kuriame teiravosi apie veiksmus, kurių numatoma imtis dėl pirmiau minėtų dviejų Konstitucinio Teismo sprendimų. Komisija pareiškė, jog tikisi, kad 2015 m. gruodžio 22 d. priimtas įstatymas neįsigalios tol, kol visi klausimai, susiję su šio įstatymo poveikiu Teismo nepriklausomumui ir veikimui, bus visapusiškai ir tinkamai įvertinti. Komisija rekomendavo Lenkijos valdžios institucijoms glaudžiai bendradarbiauti su Venecijos komisija. Sausio 11 d. Komisija gavo Lenkijos Vyriausybės atsakymą, bet esami susirūpinimą keliantys klausimai išspręsti nebuvo.
- (13) 2015 m. gruodžio 23 d. Lenkijos Vyriausybė paprašė Venecijos komisijos pateikti nuomonę dėl 2015 m. gruodžio 22 d. priimto įstatymo. Tačiau Lenkijos parlamentas nelaukė šios nuomonės ir ėmėsi tolesnių veiksmų; įstatymas buvo paskelbtas Oficialiajame leidinyje ir įsigaliojo 2015 m. gruodžio 28 d.
- (14) 2015 m. gruodžio mėn. ir 2016 m. sausio mėn. Seimas priėmė nemažai itin svarbių naujų įstatymų, kai kuriuos iš jų – skubos tvarka, pavyzdžiui, žiniasklaidos įstatymą¹⁰, naują Valstybės tarnybos įstatymą¹¹, Įstatymą, kuriuo iš dalies keičiamas Policijos įstatymas ir tam tikri kiti įstatymai¹², ir Prokuratūros įstatymą¹³.
- (15) 2016 m. sausio 13 d. Komisija surengė pirmuosius politinius debatus, kad įvertintų padėtį Lenkijoje. Komisija nusprendė išnagrinėti padėtį, remdamasi teisinės valstybės priemonių sistema, ir įgaliojo pirmąjį pirmininko pavaduotoją F. Timmermansą pradėti dialogą su Lenkijos Respublikos institucijomis, kad išsiaiškintų esamas problemas ir nustatytų galimus sprendimus. Tą pačią dieną Komisija atitinkamai informavo Lenkijos Vyriausybę.
- (16) 2016 m. sausio 19 d. Komisija išsiuntė Lenkijos Vyriausybei raštą, kuriame pasiūlė pasidalyti patirtimi ir aptarti su naujuoju žiniasklaidos įstatymu susijusius klausimus. 2016 m. sausio 19 d. Lenkijos Vyriausybė išsiuntė Komisijai raštą, kuriame išdėstė savo nuomonę dėl ginčo, susijusio su teisėjų skyrimu, ir, be kita ko, nurodė su teisėjų skyrimu susijusią konstitucinę tradiciją.
- (17) 2016 m. kovo 9 d. Konstitucinis Teismas priėmė sprendimą, kad 2015 m. gruodžio 22 d. priimtas įstatymas prieštarauja Konstitucijai. To sprendimo Vyriausybė iki šiol nėra paskelbusi Oficialiajame leidinyje, o tai reiškia, kad jis neturi teisinės galios. Vyriausybė savo sprendimą oficialiai pateisina tvirtindama, kad Teismas sprendimą turėjo priimti laikydamasis teisiškai nustatyto kvorumo, kaip numatyta prieštaraujančiu Konstitucijai pripažintame įstatyme. Tačiau Konstituciniame Teisme

⁹ 2015 m. gruodžio 22 d. Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas 2015 m. birželio 25 d. Įstatymas dėl Konstitucinio Teismo, Oficialiajame leidinyje paskelbtas gruodžio 28 d., 2217 punktas.

¹⁰ 2015 m. gruodžio 30 d. Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Transliavimo įstatymas, Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2016 m. sausio 7 d., 25 punktas.

¹¹ 2015 m. gruodžio 30 d. Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Valstybės tarnybos įstatymas ir tam tikri kiti įstatymai, Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2016 m. sausio 8 d., 34 punktas.

¹² 2016 m. sausio 15 d. Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Policijos įstatymas ir kiti įstatymai, Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2016 m. vasario 4 d., 147 punktas.

¹³ 2016 m. sausio 28 d. Prokuratūros įstatymas, Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2016 m. vasario 15 d., 177 punktas. 2016 m. sausio 28 d. Įstatymas – Teisės akto įgyvendinimo nuostatai – Prokuratūros įstatymas, Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2016 m. vasario 15 d., 178 punktas.

buvo tik 12 teisėtai paskirtų teisėjų, o likę trys teisėjai, kuriuos Seimas paskyrė 2015 m. spalio mėn., laukė, kol Respublikos Prezidentas juos prisaikdins.

- (18) 2016 m. kovo 11 d. Venecijos komisija priėmė nuomonę dėl 2015 m. birželio 25 d. Įstatymo dėl Konstitucinio Teismo pakeitimų¹⁴. Kiek tai susiję su teisėjų skyrimu, nuomonėje Lenkijos parlamentas raginamas, remiantis teisinės valstybės principais, rasti sprendimą, kuriuo būtų atsižvelgiama į Konstitucinio Teismo sprendimus. Venecijos komisija taip pat, be kita ko, manė, kad dėl didelio dalyvių kvorumo, dviejų trečdalių daugumos priimant sprendimus reikalavimo ir griežtos taisyklės, dėl kurios neįmanoma spręsti skubių bylų, ypač bendro jų poveikio atveju, Konstitucinis Teismas būtų neveiksmingas. Galiausiai ji manė, kad dėl atsisakymo paskelbti 2016 m. kovo 9 d. sprendimą konstitucinė krizė Lenkijoje dar labiau gilės.
- (19) Priėmus 2016 m. kovo 9 d. sprendimą, Konstitucinis Teismas atnaujinio bylų nagrinėjimą. Lenkijos Vyriausybė šiame procese nedalyvavo. Be to, Lenkijos Vyriausybė atsisakė paskelbti vėlesnius Konstitucinio Teismo sprendimus.
- (20) 2016 m. balandžio 13 d. Europos Parlamentas priėmė rezoliuciją dėl padėties Lenkijoje, kurioje ragino Lenkijos Vyriausybę gerbti, paskelbti ir nedelsiant visapusiškai įgyvendinti 2016 m. kovo 9 d. Konstitucinio Teismo sprendimą ir įgyvendinti 2015 m. gruodžio 3 ir 9 d. sprendimus, taip pat ragino Lenkijos Vyriausybę visapusiškai įgyvendinti Venecijos komisijos rekomendacijas¹⁵.
- (21) 2016 m. balandžio 26 d. Lenkijos Aukščiausiojo Teismo Generalinė Asamblėja priėmė rezoliuciją, kuria patvirtinama, kad Konstitucinio Teismo sprendimai galioja, net jei Lenkijos Vyriausybė atsisako juos paskelbti Oficialiajame leidinyje.

2.2. NUOMONĖ DĖL TEISINĖS VALSTYBĖS

- (22) Nuo 2016 m. vasario mėn. iki 2016 m. liepos mėn. Komisija ir Lenkijos Vyriausybė pasikeitė keliais raštais ir ne kartą susitiko¹⁶.
- (23) Nors Komisija ir Lenkijos Vyriausybė bendravo išsamiai ir konstruktyviai, jos nesugebėjo išspręsti Komisijai susirūpinimą keliančių klausimų. 2016 m. birželio 1 d. Komisija priėmė nuomonę dėl teisinės valstybės principų Lenkijoje. Atsižvelgdama į dialogą su Lenkijos valdžios institucijomis, kuris vyko nuo 2016 m. sausio 13 d., Komisija manė esant būtina toje nuomonėje oficialiai išdėstyti dabartinės padėties vertinimą. Nuomonėje nurodyti Komisijai susirūpinimą keliantys klausimai, o kartu siekiama vykstantį dialogą su Lenkijos valdžios institucijomis sutelkti į tai, kad būtų rastas sprendimas.
- (24) 2016 m. birželio 24 d. Lenkijos Vyriausybė raštu pranešė Komisijai, kad gavo 2016 m. birželio 1 d. Komisijos nuomonę dėl teisinės valstybės. Raštu Komisija informuota apie esamą parlamento darbo Lenkijoje padėtį, įskaitant darbą, susijusį su nauju Įstatymu dėl Konstitucinio Teismo, ir jame išreikštas įsitikinimas, kad

¹⁴ Nuomonė Nr. 833/2015, CDL-AD(2016)001 (toliau – CDL-AD(2016)001).

¹⁵ 2016 m. balandžio 13 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl padėties Lenkijoje (2015/3031(RSP)).

¹⁶ 2016 m. vasario 1 d. ir 2016 m. kovo 3 d. Komisijos raštai; 2016 m. vasario 29 d., 2016 m. kovo 21 d., 2016 m. kovo 31 d. ir 2016 m. birželio 24 d. Lenkijos Vyriausybės raštai; 2016 m. balandžio 5 d., 2016 m. gegužės 24 d. ir 2016 m. gegužės 26 d. Komisijos ir Lenkijos Vyriausybės susitikimai.

parlamento vykdomas darbas, susijęs su nauju Įstatymu dėl Konstitucinio Teismo, yra tinkamas būdas pasiekti konstruktyvų sprendimą.

- (25) 2016 m. liepos 22 d. Seimas priėmė naują Įstatymą dėl Konstitucinio Teismo; šis įstatymas Oficialiajame leidinyje buvo paskelbtas 2016 m. rugpjūčio 1 d. Komisija įvairiais teisėkūros proceso etapais pateikė pastabų ir aptarė įstatymo projekto turinį su Lenkijos valdžios institucijomis.

2.3. Rekomendacija dėl teisinės valstybės (ES) 2016/1374 (Pirmoji rekomendacija)

- (26) 2016 m. liepos 27 d. Komisija priėmė rekomendaciją dėl teisinės valstybės principų Lenkijoje. Savo rekomendacijoje Komisija paaiškino aplinkybes, kuriomis 2016 m. sausio 13 d. rėmėsi nagrinėdama padėtį pagal teisinės valstybės stiprinimo priemones ir kuriomis 2016 m. birželio 1 d. priėmė nuomonę dėl teisinės valstybės principų Lenkijoje. Rekomendacijoje taip pat paaiškinta, kad Komisija ir Lenkijos Vyriausybė bendravo, tačiau nesugebėjo išspręsti Komisijai susirūpinimą keliančių klausimų. Savo rekomendacijoje Komisija nurodė, kad Lenkijoje teisei valstybei kyla sisteminė grėsmė, ir Lenkijos valdžios institucijoms rekomendavo kuo skubiau imtis atitinkamų veiksmų šiai grėsmei šalinti. Visų pirma Komisija rekomendavo Lenkijos valdžios institucijoms imtis šių veiksmų: a) visapusiškai įgyvendinti 2015 m. gruodžio 3 ir 9 d. Konstitucinio Teismo sprendimus, pagal kuriuos reikalaujama, kad trims teisėjams, kuriuos 2015 m. spalio mėn. teisėtai paskyrė 7-osios kadencijos Seimas, būtų sudaryta galimybė pradėti eiti Konstitucinio Teismo teisėjų pareigas, o trys teisėjai, kuriuos į jau užimtas vietas be tinkamo teisinio pagrindo paskyrė 8-osios kadencijos Seimas, šių pareigų eiti nepradėtų; b) paskelbti ir visapusiškai įgyvendinti 2016 m. kovo 9 d. Konstitucinio Teismo sprendimus ir užtikrinti, kad būsimi Teismo sprendimai būtų skelbiami automatiškai ir nepriklausytų nuo vykdomosios ar įstatymų leidžiamosios valdžios sprendimų; c) užtikrinti, kad reformuojant Įstatymą dėl Konstitucinio Teismo būtų laikomasi Konstitucinio Teismo sprendimų, įskaitant 2015 m. gruodžio 3 ir 9 d. sprendimus ir 2016 m. kovo 9 d. sprendimą, ir visapusiškai atsižvelgiama į Venecijos komisijos nuomonę; taip pat užtikrinti, kad Konstitucinio Teismo, kaip Konstitucijos garanto, veiksmingumas nebūtų susilpnintas su teisine valstybe nesuderinamais reikalavimais; d) užtikrinti, kad Konstitucinis Teismas galėtų įvertinti, ar 2016 m. liepos 22 d. priimtas naujasis Įstatymas dėl Konstitucinio Teismo atitinka Konstituciją, prieš jam įsigaliojant, taip pat paskelbti ir visapusiškai įgyvendinti Teismo sprendimą šiuo klausimu; e) susilaikyti nuo veiksmų ir viešų pareiškimų, kurie galėtų susilpninti Konstitucinio Teismo teisėtumą ir veiksmingumą.
- (27) Komisija paragino Lenkijos Vyriausybę per tris mėnesius išspręsti rekomendacijoje nustatytas problemas ir pranešti Komisijai apie veiksmus, kurių buvo imtasi šiuo tikslu. Komisija pažymėjo, kad ji ir toliau yra pasirengusi vesti konstruktyvų dialogą su Lenkijos Vyriausybe. Savo 2016 m. spalio 27 d. atsakyme Lenkijos Vyriausybė visais atžvilgiais nesutiko su rekomendacijoje išdėstyta pozicija ir nepranešė apie jokiais naujas priemones, skirtas sumažinti Komisijos išreikštą susirūpinimą dėl teisinės valstybės.
- (28) 2016 m. liepos 30 d. Respublikos Prezidentas pasirašė 2016 m. liepos 22 d. įstatymą; šis įstatymas Oficialiajame leidinyje buvo paskelbtas 2016 m. rugpjūčio 1 d.

- (29) 2016 m. rugpjūčio 11 d. Konstitucinis Teismas priėmė sprendimą dėl 2016 m. liepos 22 d. įstatymo¹⁷. Sprendime nurodyta, kad keletas šio įstatymo nuostatų, kurias ir Komisija 2016 m. liepos 27 d. rekomendacijoje įvardijo kaip keliančias susirūpinimą, prieštarauja Konstitucijai¹⁸. Lenkijos Vyriausybė šio sprendimo nepripažino ir nepaskelbė Oficialiajame leidinyje.
- (30) 2016 m. rugpjūčio 16 d. Lenkijos Vyriausybė paskelbė 21 Teismo sprendimą, kurie buvo priimti nuo 2016 m. balandžio 6 d. iki 2016 m. liepos 19 d. Tačiau 2016 m. kovo 9 d. ir 2016 m. rugpjūčio 11 d. sprendimų Vyriausybė nepaskelbė.
- (31) 2016 m. rugsėjo 14 d. Europos Parlamentas priėmė rezoliuciją dėl padėties Lenkijoje¹⁹, kurioje, be kita ko, ragina Lenkijos Vyriausybę bendradarbiauti su Komisija vadovaujantis ES sutartyje įtvirtintu lojalaus bendradarbiavimo principu.
- (32) 2016 m. spalio 14 d. Venecijos komisija priėmė nuomonę dėl 2016 m. liepos 22 d. Įstatymo dėl Konstitucinio Teismo²⁰. Nepaisant patobulinimų, palyginti su 2015 m. gruodžio 22 d. pakeitimo įstatymu, nuomonėje pažymėta, kad priėmus naująjį Įstatymą dėl Konstitucinio Teismo labai sulėtėtų ir būtų trukdomas Teismo darbas, Teismas gali tapti neveiksmingas, taip pat susilpnėtų jo nepriklausomumas, nes įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžios atstovai vykdytų pernelyg didelę jo veiklos kontrolę. Nuomonėje taip pat kritiškai įvertinta kandidatų į Teismo pirmininkus siūlymo Respublikos Prezidentui sistema, nes gali susiklostyti tokia padėtis, kai bus paskirtas daugumos teisėjų paramos neturintis kandidatas. Nuomonėje taip pat pabrėžta, kad teisėjų skyrimo problema nebuvo sprendžiama taip, kaip rekomenduota, ir kad 2016 m. liepos 22 d. įstatymo nuostatos, pagal kurias reikalaujama, kad Teismo pirmininkas skirtų bylas trims gruodžio mėn. paskirtiems teisėjams, įgyvendinimas prieštarautų Teismo sprendimams. Nuomonėje padaryta išvada, kad priimdamas įstatymą Lenkijos parlamentas prisiėmė konstitucinės peržiūros įgaliojimus, kurių jis, veikdamas kaip eilinis teisės aktų leidėjas, neturėjo. Joje teigiama, kad Lenkijos parlamentas ir Vyriausybė ir toliau ginčijo Teismo, kaip galutinio konstitucinių klausimų arbitro, poziciją ir patys perėmė šiuos įgaliojimus: jie sudarė naujų kliūčių veiksmingai Teismo veiklai ir veikė toliau kenkdamai jo nepriklausomumui. Kaip nurodyta nuomonėje, užtęsdami konstitucinę krizę, jie kliudo Konstituciniam Teismui, o šis negali atlikti savo konstitucinio vaidmens ir veikti kaip demokratijos, teisinės valstybės ir žmogaus teisių gynėjas. Lenkijos Vyriausybė nusprendė nedalyvauti 2016 m. spalio 14 d. Venecijos komisijos posėdyje, nes laikėsi nuomonės, kad Venecijos komisija yra šališka ir neatsižvelgia į Vyriausybės poziciją.
- (33) 2016 m. spalio 31 d. Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komitetas²¹ išreiškė susirūpinimą dėl neigiamo teisėkūros reformų poveikio, įskaitant 2015 m. lapkričio ir gruodžio mėn. ir 2016 m. liepos mėn. priimtus Įstatymo dėl Konstitucinio Teismo pakeitimus, dėl Konstitucinio Teismo sprendimų nepaisymo, taip pat dėl Teismo veiklos ir nepriklausomumo bei Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto

¹⁷ K 39/16.

¹⁸ Prieštaravimas Konstitucijai visų pirma buvo pagrįstas valdžių padalijimo ir įgaliojimų pusiausvyros, teismų ir tribunolų nepriklausomumo nuo kitų valdžios institucijų, teisėjų nepriklausomumo ir valstybės institucijų vientisumo ir veiksmingumo principais.

¹⁹ 2016 m. rugsėjo 14 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl pastarojo meto įvykių Lenkijoje ir jų poveikio Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje nustatytoms pagrindinėms teisėms (2016/2774(RSP)).

²⁰ Nuomonė Nr. 860/2016, CDL-AD(2016)026 (toliau – CDL-AD(2016)026).

²¹ Baigiamosios pastabos dėl septintosios Lenkijos periodinės ataskaitos.

įgyvendinimo. Komitetas paragino Lenkiją nedelsiant oficialiai paskelbti visus Teismo sprendimus, nesiimti priemonių, kurios kliudytų veiksmingai jo veiklai, ir užtikrinti skaidrų ir nešališką Teismo narių skyrimo procesą ir jų kadencijos garantiją laikantis visų teisėtumo reikalavimų pagal nacionalinės ir tarptautinės teisės aktus.

- (34) 2016 m. lapkričio 7 d. Konstitucinis Teismas priėmė sprendimą dėl 2016 m. liepos 22 d. įstatymo nuostatų, susijusių su Teismo pirmininko ir pirmininko pavaduotojo atranka, atitikties Konstitucijai²², nurodydamas, kad Konstitucija turi būti aiškinama taip, kad Teismo pirmininką skiria Respublikos Prezidentas iš kandidatų, už kuriuos balsavo dauguma Teismo Generalinės Asamblėjos narių.
- (35) 2016 m. gruodžio 1 ir 2 d. Senatas priėmė 2016 m. lapkričio 30 d. Įstatymą dėl Konstitucinio Teismo teisėjų teisinio statuso (toliau – Įstatymas dėl teisėjų statuso) ir 2016 m. lapkričio 30 d. Įstatymą dėl Konstitucinio Teismo veiklos organizavimo ir bylų nagrinėjimo (toliau – Įstatymas dėl veiklos organizavimo ir bylų nagrinėjimo).
- (36) 2016 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamentas surengė diskusijas dėl teisinės valstybės padėties Lenkijoje. Šiose diskusijose Komisija primygtinai paragino Lenkijos valdžios institucijas atidėti šių naujų įstatymų įsigaliojimą, kol Konstitucinis Teismas turės galimybę išnagrinėti jų atitiktį Konstitucijai.
- (37) 2016 m. gruodžio 15 d. Senatas priėmė 2016 m. gruodžio 13 d. Įstatymą, kuriuo įgyvendinamas Įstatymas dėl veiklos organizavimo ir bylų nagrinėjimo ir Įstatymas dėl teisėjų statuso (toliau – Įgyvendinimo įstatymas).
- (38) 2016 m. gruodžio 19 d. Respublikos Prezidentas pasirašė tris naujus Konstitucinio Teismo veiklą reglamentuojančius įstatymus; jie buvo paskelbti Oficialiajame leidinyje. Tą pačią dieną Respublikos Prezidentas paskyrė teisėją Julią Przyłębską, kurią buvo išrinkęs naujos kadencijos Seimas, laikinai eiti Konstitucinio Teismo pirmininko pareigas.
- (39) 2016 m. gruodžio 20 d. teisėja Julia Przyłębska leido 8-osios kadencijos Seimo be tinkamo teisinio pagrindo paskirtiems trims teisėjams pradėti eiti savo pareigas Teisme ir tą pačią dieną sušaukė Generalinės Asamblėjos posėdį. Kadangi posėdis buvo sušauktas taip skubiai, vienas teisėjas dalyvauti negalėjo ir paprašė nukelti posėdį į kitą dieną, tačiau teisėja Julia Przyłębska atsisakė tai padaryti. Iš 14 posėdyje dalyvavusių teisėjų balsavo tik trys neteisėtai paskirti teisėjai ir trys dabartinės valdančiosios daugumos paskirti teisėjai²³. Buvo išrinkti du kandidatai: Julia Przyłębska ir Mariuszas Muszyński, ir jų kandidatūros buvo pateiktos Respublikos Prezidentui. 2016 m. gruodžio 21 d. Respublikos Prezidentas paskyrė teisėją Julią Przyłębską eiti Konstitucinio Teismo pirmininko pareigas.

²² K 44/16. Trims Teismo teisėjams atsisakius dalyvauti bylos nagrinėjime ir atsižvelgiant į tai, kad trys teisėjai, kuriuos 2015 m. spalio mėn. teisėtai paskyrė 7-osios kadencijos Seimas, nepradėjo eiti savo pareigų Teisme, Teismas buvo priverstas pakeisti savo sudėtį iš visos sudėties į penkių teisėjų sudėtį (žr. 2016 m. lapkričio 7 d. Konstitucinio Teismo pirmininko potvarkį).

²³ 2016 m. gruodžio 20 d. Konstitucinio Teismo teisėjų Generalinės Asamblėjos svarstymų protokololas.

- 2.4. REKOMENDACIJA DĖL TEISINĖS VALSTYBĖS (ES) 2016/146 (ANTROJI REKOMENDACIJA)**
- (40) 2016 m. gruodžio 21 d. Komisija priėmė antrą rekomendaciją dėl teisinės valstybės principų Lenkijoje. Komisija konstatavo, kad nors kai kurie pirmojoje rekomendacijoje iškelti klausimai buvo išspręsti, svarbios problemos lieka neišspręstos, ir per tą laiką iškilo naujų susirūpinimą keliančių klausimų. Komisija taip pat nurodė, kad procedūra, pagal kurią buvo paskirta nauja Konstitucinio Teismo pirmininkė, kelia didelį susirūpinimą teisinės valstybės principo požiūriu. Komisija padarė išvadą, kad sisteminė grėsmė teisinės valstybės principui Lenkijoje išlieka, ir paragino Lenkijos Vyriausybę kuo skubiau, per du mėnesius, išspręsti nustatytas problemas. Komisija pažymėjo, kad ji ir toliau yra pasirengusi vesti konstruktyvų dialogą su Lenkijos Vyriausybe remdamasi ta rekomendacija.
- (41) 2017 m. vasario 20 d. Lenkijos Vyriausybė pateikė atsakymą į minėtą rekomendaciją. Atsakyme nesutinkama su rekomendacijoje išdėstytu problemų vertinimu ir nepranešama apie jokių naujų veiksmų, kuriais būtų sprendžiami Komisijos nustatyti susirūpinimą keliantys klausimai. Atsakyme pabrėžiama, kad 2016 m. gruodžio 21 d. paskyrus naująją Teismo pirmininkę, taip pat įsigaliojus trims naujiems Konstitucinio Teismo veiklą reglamentuojantiems įstatymams buvo sudarytos tinkamos sąlygos Teismui veikti po sąstingio laikotarpio, kurį lėmė opozicijai priklausančių politikų politiniai ginčai, kuriuose taip pat dalyvavo buvęs Teismo pirmininkas.
- (42) Naujai paskirta Teismo pirmininkė 2017 m. sausio 10 d. įpareigojo Konstitucinio Teismo pirmininko pavaduotoją pasinaudoti sukauptomis atostogomis. 2017 m. kovo 24 d. privalomos atostogos buvo pratęstos iki 2017 m. birželio mėn. pabaigos, nepaisant pirmininko pavaduotojo prašymo leisti grįžti ir dirbti Teismo teisėju nuo 2017 m. balandžio 1 d. 2017 m. sausio 12 d. teisingumo ministras pradėjo procesą Konstituciniame Teisme, kad būtų peržiūrėtas 2010 m. vykusių trijų Teismo teisėjų rinkimų konstitucingumas. Po šio proceso šiems trims teisėjams bylų nebeskiriam. 2017 m. sausio 16 d. Venecijos komisijos pirmininkas paskelbė pareiškimą, kuriame išreiškė susirūpinimą dėl prastėjančios padėties Teisme.
- (43) 2017 m. sausio 20 d. Lenkijos Vyriausybė paskelbė apie visapusišką teismų sistemos reformą, apimančią nemažai įstatymų, įskaitant Įstatymo dėl Nacionalinės teisėjų tarybos ir Įstatymo dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo projektus, kurie bus pateikti 2017 m.
- (44) 2017 m. kovo 1 d. penkiasdešimties Seimo narių grupė paprašė Konstitucinio Teismo nustatyti, kad Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo nuostatos, kuriomis remiantis buvo išrinkta Aukščiausiojo Teismo pirmoji pirmininkė, prieštarauja Konstitucijai.
- (45) 2017 m. gegužės 11 d. Seimas priėmė Įstatymą dėl Nacionalinės teisminių institucijų mokyklos; šis įstatymas buvo paskelbtas 2017 m. birželio 13 d.
- (46) 2017 m. gegužės 16 d. Komisija informavo Tarybą apie teisinės valstybės padėtį Lenkijoje. Taryboje iš esmės sutarta, kad teisinė valstybė yra bendras ES institucijų ir valstybių narių interesas ir bendra atsakomybė. Didžioji dauguma valstybių narių palaikė Komisijos vaidmenį ir pastangas sprendžiant šį klausimą. Valstybės narės paragino Lenkijos Vyriausybę atnaujinti dialogą su Komisija siekiant išspręsti dar

neišspręstus klausimus, taip pat laukė naujausios informacijos, kuri paprastai pateikiama Bendrųjų reikalų taryboje.

- (47) 2017 m. birželio 23 d. Europos Vadovų Taryba iš esmės patvirtino konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, parengtas valstybėms narėms įgyvendinant 2017 m. Europos semestrą. Lenkijai skirtose rekomendacijose yra konstatuojamoji dalis, kurioje pabrėžiama: „Svarbūs veiksniai, kurie leistų padidinti investicijų lygį, yra teisinis tikrumas ir pasitikėjimas reglamentavimo, mokesčių ir kitų sričių politikos bei institucijų darbo kokybe ir nuspėjamumu. Šiomis aplinkybėmis taip pat itin svarbios yra teisinė valstybė ir nepriklausomos teisminės institucijos. Išsprendus rimtas su teisine valstybe susijusias problemas bus padėta padidinti teisinį tikrumą.“ 2017 m. liepos 11 d. Taryba konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas priėmė²⁴.
- (48) 2017 m. liepos 5 d., pasibaigus ankstesnio Konstitucinio Teismo pirmininko pavaduotojo įgaliojimams, Respublikos Prezidentas paskyrė naują Teismo pirmininko pavaduotoją Mariuszą Muszyńską, nepaisydamas to, kad šis buvo vienas iš trijų neteisėtai paskirtų Teismo teisėjų.
- (49) 2017 m. liepos 12 d. Seimo narių grupė pateikė Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo projektą, kuriame, be kita ko, numatyta atleisti iš pareigų visus Aukščiausiojo Teismo teisėjus ir priverstinai išleisti juos į pensiją, išskyrus teisingumo ministro nurodytus teisėjus.
- (50) 2017 m. liepos 13 d. Komisija išsiuntė Lenkijos Vyriausybei raštą, kuriame reiškė susirūpinimą dėl pastarųjų teisės aktų pasiūlymų, susijusių su teismų sistema ir Aukščiausiojo Teismu, pabrėžė, kaip svarbu nepriimti šių pasiūlymų siekiant palaikyti prasmingą dialogą, ir pakvietė Lenkijos užsienio reikalų ministrą ir Lenkijos teisingumo ministrą į susitikimą šia tema artimiausiu jiems patogiu metu. 2017 m. liepos 14 d. Lenkijos Vyriausybė išsiuntė Komisijai raštą, kuriame pakartojo anksčiau pateiktus paaiškinimus apie padėtį Konstituciniame Teisme.
- (51) 2017 m. liepos 15 d. Senatas patvirtino Įstatymą dėl Nacionalinės teisėjų tarybos ir Įstatymą dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo.
- (52) 2017 m. liepos 19 d. Lenkijos Vyriausybė atsakė į 2017 m. liepos 13 d. Komisijos raštą, nurodydama šiuo metu vykdomas Lenkijos teismų sistemos teisėkūros reformas ir prašydama Komisijos konkrečiai nurodyti, kas jai kelia susirūpinimą dėl naujųjų įstatymų, kad būtų galima toliau diskutuoti. Komisija 2017 m. liepos 28 d. raštu atsakė į 2017 m. liepos 14 ir 19 d. Lenkijos Vyriausybės raštus.
- (53) 2017 m. liepos 22 d. Senatas patvirtino Įstatymą dėl Aukščiausiojo Teismo; šis įstatymas, kartu su Įstatymu dėl Nacionalinės teisėjų tarybos ir Įstatymu dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo, pateiktas Respublikos Prezidentui pasirašyti.
- (54) 2017 m. liepos 24 d. Respublikos Prezidentas padarė pareiškimą dėl savo sprendimo grąžinti Seimui Įstatymą dėl Aukščiausiojo Teismo ir Įstatymą dėl Nacionalinės teisėjų tarybos.

²⁴ 2017 m. liepos 13 d. Tarybos rekomendacija dėl 2017 m. Lenkijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2017 m. Lenkijos konvergencijos programos.

- (55) 2017 m. liepos 25 d. Respublikos Prezidentas pasirašė Įstatymą dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo.

2.5. Rekomendacija dėl teisinės valstybės (ES) 2017/1520 (Trečioji rekomendacija)

- (56) 2017 m. liepos 26 d. Komisija priėmė trečią rekomendaciją dėl teisinės valstybės principų Lenkijoje, kuria papildomos 2016 m. liepos 27 d. ir gruodžio 21 d. rekomendacijos. Šioje rekomendacijoje Komisija atsižvelgė į įvykius, įvykusius Lenkijoje nuo 2016 m. gruodžio 21 d. Komisijos rekomendacijos. Komisijai susirūpinimą kėlė toliau nurodyti klausimai:

- (1) nepriklausomos ir teisėtos konstitucinės peržiūros trūkumas;
- (2) Lenkijos parlamento priimti su Lenkijos teismų sistema susiję nauji teisės aktai, kurie kelia didelį susirūpinimą teismų nepriklausomumo požiūriu ir labai didina sisteminę grėsmę teisinės valstybės principui Lenkijoje:
 - (a) Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo (toliau – Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo), Lenkijos oficialiajame leidinyje paskelbtas 2017 m. liepos 28 d. ir įsigaliojęs 2017 m. rugpjūčio 12 d.;
 - (b) Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl Nacionalinės teisminių institucijų ir prokuratūros mokyklos, Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo ir tam tikri kiti įstatymai (toliau – Įstatymas dėl Nacionalinės teisminių institucijų mokyklos), Lenkijos oficialiajame leidinyje paskelbtas 2017 m. birželio 13 d. ir įsigaliojęs 2017 m. birželio 20 d.;
 - (c) Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl Nacionalinės teisėjų tarybos ir tam tikri kiti įstatymai (toliau – Įstatymas dėl Nacionalinės teisėjų tarybos), Senato patvirtintas 2017 m. liepos 15 d. Šis įstatymas buvo grąžintas Seimui 2017 m. liepos 24 d. ir neįsigaliojo;
 - (d) Įstatymas dėl Aukščiausiojo Teismo, Senato patvirtintas 2017 m. liepos 22 d. Šis įstatymas buvo grąžintas Seimui 2017 m. liepos 24 d. ir neįsigaliojo.

- (57) Trečiojoje rekomendacijoje Komisija laikėsi nuomonės, kad sisteminė grėsmė teisinės valstybės principui Lenkijoje, apie kurią kalbėta 2016 m. liepos 27 d. ir 2016 m. gruodžio 21 d. rekomendacijose, labai padidėjo. Visų pirma:

- (1) neteisėtas Konstitucinio Teismo pirmininkės paskyrimas; leidimas trims teisėjams, kuriuos be tinkamo teisinio pagrindo paskyrė 8-osios kadencijos Seimas, eiti pareigas; tai, kad vienas iš šių teisėjų paskirtas Teismo pirmininko pavaduotoju; tai, kad trys teisėjai, kuriuos 2015 m. spalio mėn. teisėtai paskyrė ankstesnės kadencijos Seimas, neturi galimybės pradėti eiti Konstitucinio Teismo teisėjų pareigų, taip pat pirmiau aprašyti paskesni įvykiai Teisme *de facto* lėmė, kad visa Teismo sudėtis buvo pakeista nesilaikant įprasto konstitucinio teisėjų skyrimo proceso nuostatų. Dėl šios priežasties Komisija manė, kad labai pakenkta Konstitucinio Teismo nepriklausomumui ir teisėtumui, todėl nebegalima veiksmingai užtikrinti Lenkijos įstatymų

konstitucingumo. Nebegali būti laikoma, kad tokiomis aplinkybėmis priimamais Teismo sprendimais atliekama veiksminga konstitucinė peržiūra;

- (2) jau galiojantis Įstatymas dėl Nacionalinės teisminių institucijų mokyklos, taip pat Įstatymas dėl Nacionalinės teisėjų tarybos, Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo ir Įstatymas dėl Aukščiausiojo Teismo, jeigu jie įsigalioję, struktūriškai silpnina Lenkijos teismų nepriklausomumą ir turėtų tiesioginį ir konkretų poveikį nepriklausomam visos teismų sistemos veikimui. Atsižvelgiant į tai, kad teismų nepriklausomumas yra esminis teisinės valstybės aspektas, dėl šių naujų įstatymų labai padidėja sisteminė grėsmė teisinės valstybės principui, kaip nustatyta ankstesnėse rekomendacijose;
 - (3) konkrečiau, Aukščiausiojo Teismo teisėjų atleidimas iš pareigų, galimas jų pakartotinis paskyrimas ir kitos priemonės, numatytos Įstatyme dėl Aukščiausiojo Teismo, labai stipriai padidintų grėsmę teisei valstybei;
 - (4) naujieji įstatymai kelia didelį susirūpinimą dėl jų atitikties Lenkijos Konstitucijai, kaip pabrėžiama įvairiuose pareiškimuose, ypač Aukščiausiojo Teismo, Nacionalinės teisėjų tarybos, Lenkijos ombudsmeno, Advokatų asociacijos ir teisėjų bei teisininkų asociacijų, taip pat kitų atitinkamų suinteresuotųjų šalių. Tačiau, kaip paaiškinta pirmiau, veiksminga konstitucinė šių įstatymų peržiūra nebegalima;
 - (5) galiausiai, Lenkijos Vyriausybės ir valdančiosios daugumos Parlamento narių veiksmai ir vieši pareiškimai prieš Lenkijos teisėjus ir teismus pakenkė pasitikėjimui visa teisingumo sistema. Komisija akcentavo lojalaus valstybės institucijų bendradarbiavimo principą, kuris, kaip pabrėžta Venecijos komisijos pateiktose nuomonėse, yra būtina demokratinės valstybės, grindžiamos teisinės valstybės principu, konstitucinė sąlyga.
- (58) Komisija paragino Lenkijos Vyriausybę per vieną mėnesį nuo šios rekomendacijos gavimo išspręsti joje nustatytas problemas ir pranešti Komisijai apie veiksmus, kurių buvo imtasi šiuo tikslu. Visų pirma Komisija rekomendavo Lenkijos valdžios institucijoms imtis šių veiksmų:
- (1) atkurti Konstitucinio Teismo, kaip Lenkijos Konstitucijos garanto, nepriklausomumą ir teisėtumą;
 - (2) paskelbti ir visapusiškai įgyvendinti 2016 m. kovo 9 d., 2016 m. rugpjūčio 11 d. ir 2016 m. lapkričio 7 d. Konstitucinio Teismo sprendimus;
 - (3) užtikrinti, kad Įstatymas dėl Nacionalinės teisėjų tarybos, Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo ir Įstatymas dėl Aukščiausiojo Teismo neįsigalioję, o Įstatymas dėl Nacionalinės teisminių institucijų mokyklos būtų atšauktas arba iš dalies pakeistas, siekiant užtikrinti jo atitikimą Konstitucijai ir Europos standartams, susijusiems su teismų nepriklausomumu;
 - (4) susilaikyti nuo bet kokių priemonių, kuriomis kišamasi į Aukščiausiojo Teismo teisėjų kadenciją ir jų funkcijas;

- (5) užtikrinti, kad vykdant bet kokią teisingumo reformą būtų laikomasi teisinės valstybės principo, kad tokia reforma atitiktų ES teisės normas ir Europos standartus, susijusius su teismų nepriklausomumu, ir kad ji būtų parengta glaudžiai bendradarbiaujant su teisminėmis institucijomis ir visomis suinteresuotosiomis šalimis;
- (6) susilaikyti nuo veiksmų ir viešų pareiškimų, kurie dar labiau sumenkintų Konstitucinio Teismo, Aukščiausiojo Teismo, bendrosios kompetencijos teismų, teisėjų atskirai ar bendrai arba visos teismų sistemos teisėtumą.
- (59) Komisija taip pat paprašė Lenkijos valdžios institucijų nesiimti jokių priemonių Aukščiausiojo Teismo teisėjams atleisti iš pareigų arba priversti juos išeiti į pensiją, nes šios priemonės labai stipriai padidintų grėsmę teisinei valstybei. Komisija nurodė, kad jei Lenkijos valdžios institucijos imtųsi tokio pobūdžio priemonių, Komisija yra pasirengusi nedelsiant pasinaudoti ES sutarties 7 straipsnio 1 dalimi.
- (60) 2017 m. liepos 31 d. Seimui buvo oficialiai pranešta apie Respublikos Prezidento sprendimą vetuoti Įstatymą, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl Nacionalinės teisėjų tarybos ir Įstatymas dėl Aukščiausiojo Teismo.
- (61) 2017 m. rugpjūčio 4 d. ir rugpjūčio 16 d. Lenkijos Vyriausybė raštu paprašė Komisijos paaiškinti savo 2017 m. liepos 26 d. rekomendaciją, ir Komisija atsakymus pateikė atitinkamai 2017 m. rugpjūčio 8 d. ir rugpjūčio 21 d. raštais.
- (62) 2017 m. rugpjūčio 28 d. Lenkijos Vyriausybė pateikė atsakymą į 2017 m. liepos 26 d. rekomendaciją. Atsakyme nesutinkama su rekomendacijoje išdėstytu problemų vertinimu ir nepranešama apie jokių naujų veiksmus, kuriais būtų sprendžiami Komisijos nustatyti susirūpinimą keliantys klausimai.
- (63) 2017 m. rugpjūčio 30 d. ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro (DIŽTB) nuomonėje padaryta išvada, kad Įstatymas dėl Aukščiausiojo Teismo, kurio galiojimas laikinai sustabdytas, neatitinka tarptautinių standartų, susijusių su teismų nepriklausomumu²⁵.
- (64) 2017 m. rugsėjo 11 d. Lenkijos Vyriausybė pradėjo kampaniją „Sąžiningi teismai“, kuria buvo siekiama įgyti visuomenės palaikymą vykdomai teismų reformai. Nacionalinė teisėjų taryba ir bendrosios kompetencijos teismai paskelbė keletą pareiškimų, atmesdami kampanijos metu teismų, teisėjų ir tarybos atžvilgiu išsakytus kaltinimus.
- (65) 2017 m. rugsėjo 11 d. Konstitucinis Teismas, posėdžiaudamas penkių teisėjų kolegijoje, prieštaraujančiomis Konstitucijai paskelbė tam tikras Civilinio proceso kodekso nuostatas, pagal kurias bendrosios kompetencijos teismams ir Aukščiausiam Teismui leidžiama vertinti Konstitucinio Teismo pirmininko ir pirmininko pavaduotojo paskyrimo teisėtumą²⁶.

²⁵ ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuras (DIŽTB), 2017 m. rugpjūčio 30 d. nuomonė dėl tam tikrų teisės akto dėl Lenkijos Aukščiausiojo Teismo projekto nuostatų.

²⁶ K 10/17.

- (66) 2017 m. rugsėjo 13 d. teisingumo ministras pradėjo naudotis Įstatyme dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo numatytais įgaliojimais atleisti teismų pirmininkus ir pirmininkų pavaduotojus iš pareigų.
- (67) 2017 m. rugsėjo 15 d. ir spalio 18 d. Nacionalinė teisėjų taryba kritiškai įvertino teisingumo ministro sprendimus atleisti teismų pirmininkus iš pareigų. Taryba nurodė, kad tokiais teisingumo ministro turimais įgaliojimais veikti savo nuožiūra pažeidžiamas konstitucinis teismų nepriklausomumo principas, o tai gali neigiamai paveikti teisėjų nešališkumą.
- (68) 2017 m. rugsėjo 15 d. Seimas paskyrė asmenį į jau užimtą Konstitucinio Teismo teisėjo vietą, o 2017 m. rugsėjo 18 d. Respublikos Prezidentas priėmė priesaiką.
- (69) 2017 m. rugsėjo 15 d. Seimas priėmė Įstatymą dėl Nacionalinio laisvės instituto – Pilietinės visuomenės raidos centro, kuriuo centralizuojamas lėšų skirstymas, įskaitant lėšas pilietinės visuomenės organizacijoms.
- (70) 2017 m. rugsėjo 22 d. Jungtinių Tautų žmogaus teisių taryba aptarė trečiojo periodinio vertinimo metu pateiktas ataskaitas apie Lenkiją, kuriose pateikiamos rekomendacijos dėl teismų nepriklausomumo ir teisinės valstybės.
- (71) 2017 m. rugsėjo 25 d. Komisija informavo Tarybą apie teisinės valstybės padėtį Lenkijoje. Iš esmės sutarta dėl to, kad teisinė valstybė yra bendras interesas ir bendra atsakomybė, ir dėl poreikio Lenkijai ir Komisijai tęsti dialogą siekiant rasti sprendimą.
- (72) 2017 m. rugsėjo 26 d. Respublikos Prezidentas perdavė Seimui du naujus įstatymų – dėl Aukščiausiojo Teismo ir dėl Nacionalinės teisėjų tarybos – projektus.
- (73) 2017 m. spalio 3 d. Seimas šiuos prezidento pateiktus įstatymų dėl Aukščiausiojo Teismo ir dėl Nacionalinės teisėjų tarybos projektus išsiuntė atitinkamoms suinteresuotosioms šalims, įskaitant ombudsmeną, Aukščiausiąjį Teismą ir Nacionalinę teisėjų tarybą, pasikonsultuoti.
- (74) 2017 m. spalio 6 ir 25 d. Aukščiausiasis Teismas paskelbė savo nuomones dėl šių naujų įstatymų dėl Aukščiausiojo Teismo ir dėl Nacionalinės teisėjų tarybos projektų. Nuomonėse nurodoma, kad Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo projektu būtų smarkiai suvaržytas Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas, o Įstatymo dėl Nacionalinės teisėjų tarybos projektas nesuderinamas su demokratinės valstybės, grindžiamos teisinės valstybės principu, samprata.
- (75) 2017 m. spalio 11 d. Europos Tarybos Parlamentinė Asamblėja priėmė rezoliuciją dėl naujų grėsmių teisinės valstybės principui Europos Tarybos valstybėse narėse, kurioje išreiškė susirūpinimą dėl įvykių Lenkijoje, dėl kurių kyla pavojus pagarbai teisinės valstybės principui, o ypač teismų nepriklausomumui ir valdžių padalijimo principui²⁷.

²⁷ 2017 m. spalio 11 d. Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos (PACE) rezoliucija 2188 (2017) „Naujų grėsmių teisinės valstybės principui Europos Tarybos valstybėse narėse atvejai“.

- (76) 2017 m. spalio 13 d. Europos teismų tarybų tinklas (ENCJ) paskelbė nuomonę²⁸ dėl naujojo Įstatymo dėl Nacionalinės teisėjų tarybos projekto, pabrėždamas jo nesuderinamumą su Europos standartais, susijusiais su teisėjų tarybomis.
- (77) 2017 m. spalio 23 d., pasibaigus trečiajam Lenkijos visuotinio periodinio vertinimo ciklui, Jungtinių Tautų vyriausiasis žmogaus teisių komisaras paprašė Lenkijos valdžios institucijų pritarti Jungtinių Tautų rekomendacijoms, susijusioms su teismų nepriklausomumo užtikrinimu.
- (78) 2017 m. spalio 24 d. Konstitucinis Teismas, posėdžiaudamas kolegijoje, kurios sudėtyje buvo du neteisėtai paskirti teisėjai, prieštaraujančiomis Konstitucijai paskelbė Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo nuostatas, kuriomis remiantis, be kita ko, buvo paskirta dabartinė Aukščiausiojo Teismo pirmoji pirmininkė.
- (79) 2017 m. spalio 24 d. Konstitucinis Teismas, posėdžiaudamas kolegijoje, kurios sudėtyje buvo du neteisėtai paskirti teisėjai, atitinkančiomis Konstituciją paskelbė trijų 2016 m. gruodžio mėn. Konstitucinio Teismo veiklą reglamentuojančių įstatymų nuostatas, įskaitant nuostatas, kuriomis remiantis dviem bylų nagrinėjantiems neteisėtai paskirtiems teisėjams buvo leista nagrinėti bylas Konstituciniame Teisme. Lenkijos ombudsmeno siūlymą nušalinti du neteisėtai paskirtus teisėjus nuo šios bylos Konstitucinis Teismas atmetė.
- (80) 2017 m. spalio 27 d. Jungtinių Tautų specialusis pranešėjas teisėjų ir teisininkų nepriklausomumo klausimais Diego García-Sayánas pateikė savo preliminaras pastabas²⁹, kuriose nurodoma, kad įstatymų dėl Aukščiausiojo Teismo ir dėl Nacionalinės teisėjų tarybos projektai kelia nemenką susirūpinimą dėl teismų nepriklausomumo.
- (81) 2017 m. spalio 31 d. Nacionalinė teisėjų taryba priėmė nuomonę dėl Respublikos Prezidento pateikto Įstatymo dėl Nacionalinės teisėjų tarybos projekto. Taryba pažymi, kad įstatymo projektas iš esmės prieštarauja Lenkijos Konstitucijai, nes Seimui suteikiami įgaliojimai skirti tarybos narius teisėjus ir pirma laiko nutraukiamą Konstitucijos laiduojama dabartinių tarybos narių teisėjų kadencija.
- (82) 2017 m. lapkričio 10 d. Konsultacinė Europos teisėjų taryba (CCJE) priėmė pareiškimą, kuriame reiškiamas susirūpinimas dėl teismų nepriklausomumo Lenkijoje³⁰.
- (83) 2017 m. lapkričio 11 d. ombudsmenas išsiuntė Respublikos Prezidentui raštą, kuriame pateikiamas dviejų naujų įstatymų – dėl Aukščiausiojo Teismo ir dėl Nacionalinės teisėjų tarybos – projektų vertinimas ir rekomenduojama šių įstatymų nepriimti, nes jie neužtikrintų, kad teisminė valdžia išliks nepriklausoma nuo vykdomosios valdžios ir kad piliečiai galės naudotis savo konstitucine teise kreiptis į nepriklausomą teismą.

²⁸ ENCJ, 2017 m. spalio 13 d. ENCJ vykdomosios valdybos nuomonė Lenkijos Nacionalinės teisėjų tarybos (*Krajowa Rada Sądowictwa*) prašymu.

²⁹ Jungtinių Tautų specialusis pranešėjas teisėjų ir teisininkų nepriklausomumo klausimais, 2017 m. spalio 27 d. preliminaros oficialaus vizito į Lenkiją pastabos (2017 m. spalio 23–27 d.).

³⁰ CCJE(2017) 9, 2017 m. lapkričio 10 d. pareiškimas dėl teisminių institucijų nepriklausomumo padėties Lenkijoje.

- (84) 2017 m. lapkričio 13 d. ESBO DIŽTB priėmė nuomonę dėl naujojo Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo projekto, kurioje tvirtinama, kad peržiūrėtos nuostatos nesuderinamos su tarptautiniais standartais, susijusiais su teismų nepriklausomumu³¹.
- (85) 2017 m. lapkričio 15 d. Europos Parlamentas priėmė rezoliuciją dėl teisinės valstybės ir demokratijos padėties Lenkijoje, kurioje išreiškė pritarimą Komisijos parengtoms rekomendacijoms, taip pat pažeidimo nagrinėjimo procedūrai ir laikosi nuomonės, kad dėl dabartinės padėties Lenkijoje kyla aiškus pavojus, kad bus šiurkščiai pažeistos ES sutarties 2 straipsnyje nurodytos vertybės³².
- (86) 2017 m. lapkričio 24 d. Europos advokatūrų ir teisininkų draugijų taryba (CCBE) paragino Lenkijos valdžios institucijas nepriimti dviejų įstatymų – dėl Aukščiausiojo Teismo ir dėl Nacionalinės teisėjų tarybos – projektų, nes jie galėtų pakenkti Lenkijos Konstitucijoje įtvirtintam valdžių padalijimo principui³³. 2017 m. lapkričio 29 d. teisėjų organizacija „Iustitia“, Helsinkio žmogaus teisių fondas ir organizacija „Amnesty International“ paskelbė bendrą pareiškimą, kuriame kritiškai įvertino dviejų prezidento pateiktų įstatymų projektų priėmimo procedūrą.
- (87) 2017 m. gruodžio 5 d. Europos teismų tarybų tinklas (ENCJ) priėmė dar vieną nuomonę, kurioje kritiškai įvertino Įstatymo dėl Nacionalinės teisėjų tarybos projektą, nes jis neatitinka ENCJ standartų³⁴.
- (88) 2017 m. gruodžio 8 d. Venecijos komisija Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos prašymu priėmė nuomonę dėl Įstatymo dėl Nacionalinės teisėjų tarybos projekto, Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo projekto ir Įstatymo dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo, taip pat nuomonę dėl Prokuratūros įstatymo³⁵. Venecijos komisija išnagrinėjo Įstatymą dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo ir Respublikos Prezidento pasiūlytus Įstatymo dėl Nacionalinės teisėjų tarybos ir Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo projektus. Ji priėjo išvadą, kad pagal įstatymą ir įstatymų projektus, ypač vertinant juos kartu ir atsižvelgiant į 2016 m. Prokuratūros įstatymą, tiek įstatymų leidžiamajai, tiek vykdomajai valdžiai leidžiama smarkiai ir dideliu mastu kištis į teisingumo vykdymą, taigi kyla didelė grėsmė teismų nepriklausomumui, kaip esminiam teisinės valstybės aspektui. Ji paragino Respublikos Prezidentą atsiimti savo pasiūlymus ir pradėti dialogą prieš tęsiant teisėkūros procedūrą. Ji taip pat paragino Lenkijos parlamentą persvarstyti naujausius Įstatymo dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo pakeitimus.
- (89) 2017 m. gruodžio 8 d. Europos Tarybos žmogaus teisių komisaras paskelbė pareiškimą, kuriame apgailestavo, kad Seimas priėmė įstatymus dėl Aukščiausiojo Teismo ir dėl Nacionalinės teisėjų tarybos, nes tai dar labiau pakenks teismų nepriklausomumui.

³¹ ESBO DIŽTB, 2017 m. lapkričio 13 d. nuomonė dėl tam tikrų teisės akto dėl Lenkijos Aukščiausiojo Teismo projekto (2017 m. rugsėjo 26 d.) nuostatų.

³² 2017 m. lapkričio 15 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl teisinės valstybės ir demokratijos padėties Lenkijoje (2017/2931(RSP)).

³³ CCBE, 2017 m. lapkričio 24 d. Europos advokatūrų ir teisininkų draugijų tarybos (CCBE) plenarinio posėdžio rezoliucija.

³⁴ ENCJ, 2017 m. gruodžio 5 d. ENCJ vykdomosios valdybos nuomonė dėl Įstatymo dėl Nacionalinės teisėjų tarybos pakeitimų priėmimo.

³⁵ Venecijos komisijos nuomonė 904/2017 CDL(2017)035 dėl Respublikos Prezidento pasiūlytų Įstatymo, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl Nacionalinės teisėjų tarybos, projekto ir Įstatymo, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl Aukščiausiojo Teismo, projekto ir dėl Įstatymo dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo (toliau – CDL(2017)035), Venecijos komisijos nuomonė 892/2017 CDL(2017)037 dėl Prokuratūros įstatymo su pakeitimais (toliau – CDL(2017)037).

- (90) 2017 m. gruodžio 8 d. Seimas priėmė abiejų įstatymų projektus. 2017 m. gruodžio 15 d. abu įstatymus patvirtino Senatas.

3. NEPRIKLAUSOMOS IR TEISĖTOS KONSTITUCINĖS PERŽIŪROS TRŪKUMAS

- (91) Per vienus metus iš eilės priimti šeši įstatymai, susiję su Lenkijos Konstituciniu Teismu. Šie nauji įstatymai sukėlė nemenką susirūpinimą dėl teisinės valstybės, taigi toliau nurodyti susirūpinimą keliantys klausimai, kurie buvo išsamiai aprašyti trijose Komisijos rekomendacijose dėl teisinės valstybės principų Lenkijoje. Šiuo klausimu Komisija pabrėžia, kad, sukūrus konstitucinio teisingumo sistemą, vienas svarbiausių teisinės valstybės aspektų yra jos veiksmingumas.

3.1. Konstitucinio Teismo sudėtis

- (92) Nepaisant 10 dalyje nurodytų sprendimų, trys ankstesnės kadencijos Seimo paskirti teisėjai nepradėjo eiti Konstitucinio Teismo teisėjų pareigų, o Respublikos Prezidentas nepriėmė jų priesaikos. Tačiau Respublikos Prezidentas priėmė trijų teisėjų, kuriuos be tinkamo teisinio pagrindo paskyrė naujos kadencijos Seimas, priesaiką, o 2016 m. gruodžio 20 d., pasibaigus ankstesnio Teismo pirmininko įgaliojimams, laikinai einanti pareigas Teismo pirmininkė leido jiems pradėti eiti teisėjų pareigas (žr. toliau).
- (93) Savo trijose rekomendacijose Komisija rekomendavo Lenkijos valdžios institucijoms visapusiškai įgyvendinti 2015 m. gruodžio 3 ir 9 d. Konstitucinio Teismo sprendimus, pagal kuriuos reikalaujama, kad trims teisėjams, kuriuos 2015 m. spalio mėn. teisėtai paskyrė ankstesnės kadencijos Seimas, būtų sudaryta galimybė pradėti eiti Konstitucinio Teismo teisėjų pareigas, o trys teisėjai, kuriuos be tinkamo teisinio pagrindo paskyrė naujos kadencijos Seimas, nebenagrinėtų bylų, nes jie nėra teisėtai išrinkti.
- (94) Savo 2016 m. spalio 27 d. atsakyme Lenkijos Vyriausybė pažymi, kad 2015 m. gruodžio 3 ir 9 d. Teismo sprendimuose nebuvo nurodyta, kurie teisėjai turėjo pradėti eiti savo pareigas, ir mano, kad 2015 m. gruodžio mėn. naujos kadencijos Seimas teisėtai paskyrė penkis teisėjus. Tokie argumentai kelia didelį susirūpinimą dėl teisinės valstybės, nes jais paneigiamas dviejų gruodžio mėn. priimtų sprendimų poveikis ir, kaip jau ne kartą pabrėžta, prieštaraujama Teismo argumentams, taip pat ir pateiktiems 2016 m. rugpjūčio 11 d. sprendime; šiame sprendime Konstitucinis Teismas prieštaraujančia Konstitucijai pripažino 2016 m. liepos 22 d. Įstatymo dėl Konstitucinio Teismo nuostatą, pagal kurią trys teisėjai, kuriuos be tinkamo teisinio pagrindo paskyrė naujos kadencijos Seimas, galėtų pradėti eiti savo pareigas, užimdami laisvas vietas, į kurias ankstesnės kadencijos Seimas jau buvo teisėtai paskyręs tris teisėjus³⁶. Atsakyme pripažįstama, kad 2015 m. gruodžio 3 d. sprendimo rezoliucinėje dalyje Konstitucinis Teismas nurodė Respublikos Prezidento pareigą nedelsiant priimti Seimo į Teismą išrinkto teisėjo priesaiką. Tačiau laikomasi nuomonės, kad tas sprendimas negali įpareigoti kitų valdžios institucijų taikyti nuostatas taip, kaip nurodyta šiuo atveju. Šiuo aiškinimu apribojamas 2015 m. gruodžio 3 ir 9 d. sprendimų poveikis, Vyriausybei numatant tik prievolę juos paskelbti, tačiau jie netektų bet kokios tolesnės teisinės ir praktinės galios, visų pirma

³⁶ Venecijos komisija savo 2016 m. spalio 14 d. nuomonėje taip pat nurodė, kad minėta nuostata nėra teisinės valstybės principą atitinkantis sprendimas (CDL-AD(2016)026, 106 dalis).

dėl Respublikos Prezidento prievolės priimti atitinkamų teisėjų priesaiką. Šiuo aiškinimu prieštaraujama lojalaus valstybės institucijų bendradarbiavimo principui, kuris, kaip pabrėžta Venecijos komisijos pateiktose nuomonėse, yra būtina demokratinės valstybės, grindžiamos teisinės valstybės principu, konstitucinė sąlyga.

- (95) Venecijos komisija taip pat mano, kad dabartinio konflikto dėl Konstitucinio Teismo sudėties sprendimas „turi būti pagrįstas prievole gerbti ir visapusiškai įgyvendinti Konstitucinio Teismo sprendimus“, ir „todėl ragina visus valstybės organus, visų pirma Seimą, visapusiškai gerbti ir įgyvendinti sprendimus“³⁷.
- (96) Apibendrinant, trys teisėjai, kuriuos 2015 m. spalio mėn. teisėtai paskyrė ankstesnės kadencijos Seimas, iki šiol negali pradėti eiti Konstitucinio Teismo teisėjų pareigas. Tačiau laikinai einanti pareigas Teismo pirmininkė trims teisėjams, kuriuos be tinkamo teisinio pagrindo paskyrė 8-osios kadencijos Seimas, leido pradėti eiti teisėjų pareigas. Taigi Lenkijos valdžios institucijos vis dar nėra visapusiškai įgyvendinusios 2015 m. gruodžio 3 ir 9 d. Konstitucinio Teismo sprendimų.

3.2. Konstitucinio Teismo sprendimų paskelbimas

- (97) Lenkijos Vyriausybė atsisako paskelbti tam tikrus Konstitucinio Teismo sprendimus, visų pirma 2016 m. kovo 9 d. sprendimą, kuriuo 2015 m. gruodžio 22 d. priimtas Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl Konstitucinio Teismo, pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai³⁸.
- (98) Lenkijos Vyriausybė ginčijo šio Konstitucinio Teismo sprendimo teisėtumą, nes Teismas nesilaikė 2015 m. gruodžio 22 d. priimtame įstatyme numatytos tvarkos. Tačiau Konstitucinis Teismas turėjo atlikti paties 2015 m. gruodžio 22 d. įstatymo konstitucinę peržiūrą. Todėl 2016 m. liepos 27 d. rekomendacijoje Komisija nurodė, kad Konstitucinis Teismas elgėsi teisingai netaikydamas 2015 m. gruodžio 22 d. priimtame įstatyme numatytos tvarkos³⁹. Tai pripažino ir Venecijos komisija⁴⁰. Komisija mano, kad 2016 m. kovo 9 d. sprendimas yra privalomas ir jo turi būti laikomasi.
- (99) Lenkijos Vyriausybė taip pat atsisakė paskelbti kitus sprendimus, visų pirma 2016 m. rugpjūčio 11 d. sprendimą dėl 2016 m. liepos 22 d. Įstatymo dėl Konstitucinio Teismo ir 2016 m. lapkričio 7 d. sprendimą dėl 2016 m. liepos 22 d. įstatymo nuostatų, susijusių su kandidatų į Teismo pirmininkus atranka. Abu šie sprendimai yra labai svarbūs Teismo teisėtumui ir veikimui: pirmuoju sprendimu patvirtinami argumentai, kad trys teisėjai, kuriuos be tinkamo teisinio pagrindo paskyrė naujos kadencijos Seimas, negali pradėti eiti teisėjų pareigų, o antrasis sprendimas susijęs su Teismo pirmininko skyrimo procedūros reikalavimu, kurio, skiriant dabartinę pirmininkę, nebuvo laikomasi.

³⁷ Nuomonė CDL-AD(2016)001, 136 dalis.

³⁸ 2015 m. birželio 25 d. Įstatymas dėl Konstitucinio Teismo su pakeitimais, Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2015 m. liepos 30 d., 1064 punktas. 2015 m. gruodžio 22 d. priimtas įstatymas Oficialiajame leidinyje buvo paskelbtas gruodžio 28 d., 2217 punktas. Šie pakeitimai tai, be kita ko, didesnis teisėjų kvorumas nagrinėjant bylas, didesnė dauguma, reikalinga Konstituciniam Teismui priimant sprendimus visos sudėties kolegija, reikalavimas bylas nagrinėti chronologine tvarka ir anksčiausias teismo posėdžio pradžios terminas.

³⁹ Žr. rekomendacijos 3 skirsnį.

⁴⁰ Šiuo klausimu Venecijos komisija nurodė, kad „paprastas teisės aktas, kuriuo gali būti panaikinta konstitucinė teisės aktų kontrolė, turi būti pats įvertintas dėl konstitucingumo, prieš Teismui pradedant jį taikyti. [...] Pati Konstitucijos viršenybės idėja reiškia, kad įstatymą, kuris, kaip įtariama, kelia grėsmę konstituciniam teisingumui, turi išnagrinėti ir prireikus panaikinti Konstitucinis Teismas prieš jam įsigaliojant.“Nuomonė CDL-AD(2016)001, 41 dalis.

- (100) Vyriausybės atsisakymas paskelbti Konstitucinio Teismo sprendimus kelia didelį susirūpinimą dėl teisinės valstybės, nes galutinių sprendimų laikymasis yra esminė neatsiejama teisinės valstybės sąlyga. Visų pirma, kai paskelbti sprendimą būtina, kad jis įsigaliotų, ir kai jį paskelbti turi valstybės institucija, o ne sprendimą priėmęs teismas, tos institucijos atliekama sprendimo teisėtumo *ex post* kontrolė nedera su teisinės valstybės principu. Kai atsisakoma paskelbti teismo sprendimą, privalomas ir galutinis sprendimas neįgyja automatinės teisinės ir praktinės galios ir pažeidžiami teisėtumo ir valdžių padalijimo principai.
- (101) Savo trijose rekomendacijose Komisija rekomendavo Lenkijos valdžios institucijoms paskelbti ir visapusiškai įgyvendinti Konstitucinio Teismo sprendimus ir užtikrinti, kad būsimi Teismo sprendimai būtų skelbiami automatiškai ir nepriklausytų nuo vykdomosios ar įstatymų leidžiamosios valdžios sprendimų. Tačiau trys pirmiau nurodyti svarbūs sprendimai vis dar nėra paskelbti.

3.3. Teismo pirmininko paskyrimas ir paskesni įvykiai

- (102) 2016 m. buvo priimti trys įstatymai, kuriais reikšmingai pakeista Konstitucinio Teismo pirmininko skyrimo procedūra. Šie įstatymai buvo priimti atsižvelgiant į 2016 m. gruodžio mėn. besibaigiančius ankstesnio Teismo pirmininko įgaliojimus. Įstatymais nustatyta speciali pereinamojo laikotarpio tvarka, įteisinant naujas laikinai Teismo pirmininko pareigas einančio teisėjo, kuris eitų pareigas, iki bus paskirtas naujas pirmininkas, pareigas. Laikiniai pirmininko pareigas einantis teisėjas vadovautų naujam atrankos procesui skiriant naują pirmininką. Pirmininko pavaduotojo (jo įgaliojimai dar nebuvo pasibaigę) vaidmuo įvairiais teisės aktų pakeitimais buvo sumažintas⁴¹.
- (103) Tik paskyrus, naujoji laikinai einanti pareigas Teismo pirmininkė priėmė keletą svarbių sprendimų, visų pirma leido trims teisėjams, kuriuos 2015 m. gruodžio mėn. neteisėtai paskyrė naujos kadencijos Seimas, pradėti eiti pareigas ir dalyvauti procese, todėl visas atrankos procesas prieštarauja Konstitucijai.
- (104) Kaip paaiškinta 2016 m. gruodžio 21 d. rekomendacijoje⁴², Komisija mano, kad ši procedūra, pagal kurią buvo paskirta naujoji Teismo pirmininkė, iš esmės kerta su teisinės valstybės principu. Procedūrą pradėjo laikinai pirmininko pareigas ėjusi teisėja, kurios paskyrimas kėlė didelį susirūpinimą valdžių padalijimo ir teismų nepriklausomumo principų, įtvirtintų Lenkijos Konstitucijoje, požiūriu. O dėl to, kad pagal procedūrą trims teisėjams, kuriuos 2015 m. gruodžio mėn. neteisėtai paskyrė naujos kadencijos Seimas, buvo leista dalyvauti procese, visas atrankos procesas prieštarauja Konstitucijai. Tai, kad 2015 m. spalio mėn. teisėtai išrinkti teisėjai negalėjo dalyvauti procese, taip pat turėjo įtakos rezultatams ir iškreipė procesą. Be to, tai, kad Generalinė Asamblėja buvo sušaukta labai skubiai ir atsisakyta ją nukelti, kelia rimtą susirūpinimą. Galiausiai tai, kad kandidatus rinko tik šeši teisėjai, prieštaravo 2016 m. lapkričio 7 d. Teismo sprendimui, pagal kurį Konstitucijos 194 straipsnio 2 dalis turi būti suprantama taip, kad Teismo pirmininką skiria Respublikos Prezidentas iš kandidatų, už kuriuos balsavo dauguma Teismo Generalinės Asamblėjos narių.

⁴¹ Žr. Rekomendacijos (ES) 2017/146 5.2 dalį.

⁴² Žr. Rekomendacijos (ES) 2017/146 5.3 ir 5.4 dalis.

- (105) Komisija taip pat pažymi, kad paskyrus Konstitucinio Teismo pirmininkę keletas kitų įvykių taip pat pakenkė Teismo teisėtumui. Visų pirma, naujai paskirta Teismo pirmininkė įpareigojo Teismo pirmininko pavaduotoją, kurio pareigos pripažintos Konstitucijoje, iki savo kadencijos pabaigos pasinaudoti sukauptomis atostogomis; todėl, generaliniam prokurorui pateikus ieškinį, siekiant užginčyti 2010 m. vykusią trijų Konstitucinio Teismo teisėjų rinkimų teisėtumą, šie teisėjai vėliau buvo nušalinti nuo Teismo teisminės veiklos; naujoji Teismo pirmininkė pakeitė bylas nagrinėjančio teismo sudėtį ir bylos buvo iš naujo paskirtos kolegijoms, kurių dalį sudarė neteisėtai paskirti teisėjai; prašymai, konkrečiai ombudsmeno, kuriais siekta neteisėtai paskirtus teisėjus pašalinti iš bylas nagrinėjančių kolegijų, buvo atmesti; kolegijos, kurių sudėtyje buvo neteisėtai paskirti teisėjai, priėmė didelę dalį sprendimų; galiausiai, pasibaigus pirmininko pavaduotojo įgaliojimams, neteisėtai paskirtas teisėjas buvo paskirtas naujuoju Teismo pirmininko pavaduotoju.
- (106) Dėl šių įvykių visa Konstitucinio Teismo sudėtis *de facto* buvo pakeista nesilaikant įprasto konstitucinio teisėjų skyrimo proceso nuostatų.
- (107) Lenkijos valdžios institucijų atsakymas į 2016 m. gruodžio 21 d. papildomą Komisijos rekomendaciją nesumažino Komisijos susirūpinimo ir jame nepranešta apie jokiais konkrečias priemones, kuriomis būtų sprendžiami iškelti klausimai. Atsakyme nekreipama dėmesio į 2016 m. lapkričio 7 d. sprendimą, kuriame nurodoma, kad pagal Konstituciją Teismo pirmininkas turi būti paskirtas iš kandidatų, už kuriuos balsavo dauguma Teismo Generalinės Asamblėjos narių. Atsakyme taip pat neatsižvelgiama į tai, kad Konstitucijoje aiškiai pripažįstamos pirmininko pavaduotojo pareigos ir į jas skiriama pagal tokią pat procedūrą, kaip ir į Teismo pirmininko pareigas. Kalbant apie laikinai Konstitucinio Teismo pirmininko pareigas einančio asmens paskyrimą, atsakyme nenurodoma jokie Konstitucijoje numatyto teisinio pagrindo ir laikomasi nuomonės, kad tai buvo išskirtinis ypatingų aplinkybių nulemtas koregavimo mechanizmas. Lenkijos valdžios institucijų atsakymas į 2017 m. liepos 26 d. papildomą Komisijos rekomendaciją irgi nesumažino Komisijos susirūpinimo.
- (108) Savo rekomendacijose Komisija taip pat išsakė kitų nuogastavimų, susijusių su trimis 2016 m. gruodžio mėn. priimtais įstatymais. Įstatymuose yra keletas nuostatų, kuriomis neatsižvelgiama į ankstesnius Konstitucinio Teismo sprendimus, taigi kilo naujų nuogastavimų, visų pirma susijusių su drausminėmis procedūromis, ankstyvo išėjimo į pensiją galimybe, naujais reikalavimais Teismo teisėjams ir reikšmingais Teismo vidaus struktūros pokyčiais.

3.4. Bendras poveikis Teismo nepriklausomumui ir teisėtumui

- (109) Komisija mano, kad 2016 m. priimti įstatymai ir įvykiai po laikinai pirmininko pareigas einančio teisėjo paskyrimo smarkiai pakenkė Konstitucinio Teismo nepriklausomumui ir teisėtumui, ir nebegalima veiksmingai užtikrinti Lenkijos įstatymų konstitucingumo⁴³.

⁴³ Konstitucijos 188 straipsnyje nustatyta, kad Konstitucinis Teismas sprendžia, ar įstatymai ir tarptautinės sutartys atitinka Konstituciją; ar įstatymas atitinka ratifikuotas tarptautines sutartis, kurioms ratifikuoti reikalingas išankstinis pritarimas pagal įstatymą; ar centrinių valdžios institucijų priimtos teisinės nuostatos atitinka Konstituciją, ratifikuotas tarptautines sutartis ir įstatymus; ar politinių partijų tikslai arba veikla atitinka Konstituciją, taip pat sprendžia dėl skundų, susijusių su Konstitucijos pažeidimais. Pagal Konstitucijos 189 straipsnį Konstitucinis Teismas taip pat sprendžia ginčus dėl valstybės pagrindinių konstitucinių institucijų įgaliojimų.

(110) 2017 m. liepos 26 d. rekomendacijoje Komisija rekomendavo Lenkijos valdžios institucijoms imtis šių veiksmų:

- atkurti Konstitucinio Teismo, kaip Lenkijos Konstitucijos garanto, nepriklausomumą ir teisėtumą, užtikrinant, kad jo teisėjai, pirmininkas ir pirmininko pavaduotojas būtų teisėtai išrinkti ir paskirti, ir visapusiškai įgyvendinant 2015 m. gruodžio 3 ir 9 d. Konstitucinio Teismo sprendimus, pagal kuriuos reikalaujama, kad trims teisėjams, kuriuos 2015 m. spalio mėn. teisėtai paskyrė ankstesnės kadencijos Seimas, būtų sudaryta galimybė pradėti eiti Konstitucinio Teismo teisėjų pareigas, o trys teisėjai, kuriuos be tinkamo teisinio pagrindo paskyrė naujos kadencijos Seimas, nebenagrinėtų bylų, nes jie nėra teisėtai išrinkti⁴⁴;
- paskelbti ir visapusiškai įgyvendinti Konstitucinio Teismo sprendimus.

(111) Nė vienas iš Komisijos nurodytų rekomenduojamų veiksmų nėra įgyvendintas:

- (1) trys teisėjai, kuriuos 2015 m. spalio mėn. teisėtai paskyrė ankstesnės kadencijos Seimas, iki šiol negali pradėti eiti Konstitucinio Teismo teisėjų pareigas. Tačiau laikinai einanti pareigas Teismo pirmininkė trims teisėjams, kuriuos be tinkamo teisinio pagrindo paskyrė 8-osios kadencijos Seimas, leido pradėti eiti teisėjų pareigas;
- (2) trys svarbūs 2016 m. kovo 9 d., 2016 m. rugpjūčio 11 d. ir 2016 m. lapkričio 7 d. Konstitucinio Teismo sprendimai vis dar nėra paskelbti;
- (3) pasibaigus ankstesnio Konstitucinio Teismo pirmininko įgaliojimams, iki šiol nėra teisėtai paskirtas naujas pirmininkas. Ankstesnį pirmininką pakeitė ne Teismo pirmininko pavaduotojas, bet laikinai pirmininko pareigas einantis teisėjas, o vėliau – asmuo, kuris 2016 m. gruodžio 21 d. buvo paskirtas Teismo pirmininku. Naujoji Konstitucinio Teismo pirmininkė buvo paskirta nespėjus atlikti veiksmingos Įstatymo dėl teisėjų statuso, Įstatymo dėl veiklos organizavimo ir bylų nagrinėjimo ir įgyvendinimo įstatymo peržiūros.

(112) Tai, kad nebegalima veiksmingai užtikrinti Lenkijos įstatymų konstitucingumo, kelia itin didelį susirūpinimą dėl teisinės valstybės principų laikymosi, nes, kaip paaiškinta 2016 m. liepos 27 d. ir gruodžio 21 d. rekomendacijose, Lenkijos parlamentas priėmė nemažai itin svarbių naujų teisės aktų, pavyzdžiui, naują Valstybės tarnybos įstatymą⁴⁵, Įstatymą, kuriuo iš dalies keičiamas Policijos įstatymas ir tam tikri kiti įstatymai⁴⁶, prokuratūros veiklą reglamentuojančius įstatymus⁴⁷, Ombudsmeno

⁴⁴ Žr. Rekomendaciją (ES) 2017/146 ir Rekomendaciją (ES) 2016/1374.

⁴⁵ 2015 m. gruodžio 30 d. Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Valstybės tarnybos įstatymas ir tam tikri kiti įstatymai, Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2016 m. sausio 8 d., 34 punktas.

⁴⁶ 2016 m. sausio 15 d. Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Policijos įstatymas ir kiti įstatymai, Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2016 m. vasario 4 d., 147 punktas.

⁴⁷ 2016 m. sausio 28 d. Prokuratūros įstatymas, Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2016 m. vasario 15 d., 177 punktas; 2016 m. sausio 28 d. Įstatymas – Teisės akto įgyvendinimo nuostatai – Prokuratūros įstatymas, Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2016 m. vasario 15 d., 178 punktas.

įstatymą, kuriuo iš dalies keičiami tam tikri kiti įstatymai⁴⁸, Nacionalinės žiniasklaidos tarybos įstatymą⁴⁹ ir Kovos su terorizmu įstatymą⁵⁰.

- (113) Be to, Lenkijoje trūkstant nepriklausomos ir teisėtos konstitucinės peržiūros, teisei valstybei dar didesnį neigiamą poveikį daro tai, kad 5 dalies 2 punkte nurodytų ir 4 skirsnyje plačiau nagrinėtų naujų su Lenkijos teismų sistema susijusių įstatymų konstitucingumo nebepali patikrinti ir užtikrinti nepriklausomas Konstitucinis Teismas.

4. GRĖSMĖS BENDROSIOS KOMPETENCIJOS TEISMŲ SISTEMOS NEPRIKLAUSOMUMUI

- (114) Įstatyme dėl Aukščiausiojo Teismo, Įstatyme dėl Nacionalinės teisėjų tarybos, Įstatyme dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo ir Įstatyme dėl Nacionalinės teisminių institucijų mokyklos yra nuostatų, kurios kelia didelį susirūpinimą dėl teismų nepriklausomumo ir valdžių padalijimo principų.

4.1. Įstatymas dėl Aukščiausiojo Teismo

4.1.1. Dabartinių Aukščiausiojo Teismo teisėjų atleidimas iš pareigų ir privalomas išėjimas į pensiją

- (115) Įstatymu dėl Aukščiausiojo Teismo mažinamas bendras Aukščiausiojo Teismo teisėjų pensinis amžius nuo 70 iki 65 metų⁵¹. Ši priemonė taikoma visiems šiuo metu pareigas einantiems teisėjams. Teisėjai, kuriems sukako 65 metai arba toks amžius sukaks per tris mėnesius nuo įstatymo įsigaliojimo, bus išleisti į pensiją⁵².
- (116) Sumažinus pensinį amžių ir taikant jį dabartiniams Aukščiausiojo Teismo teisėjams, įstatymu nutraukiami įgaliojimai ir išeiti į pensiją gali būti priversta didelė dalis dabartinių Aukščiausiojo Teismo teisėjų: Aukščiausiojo Teismo duomenimis, 31 iš 83 (37 %). Tai, kad toks sumažintas pensinis amžius taikomas dabartiniams Aukščiausiojo Teismo teisėjams, turi labai didelį neigiamą poveikį šiam konkrečiam Teismui, kurį sudaro teisėjai, kurių karjera iš esmės jau baigiasi. Toks privalomas didelės dalies dabartinių Aukščiausiojo Teismo teisėjų išėjimas į pensiją sudaro sąlygas radikaliai ir nedelsiant pakeisti Aukščiausiojo Teismo sudėtį. Tokia galimybė kelia tam tikrą susirūpinimą dėl valdžių padalijimo, ypač vertinant kartu su tuo pat metu vykdomomis Nacionalinės teisėjų tarybos reformomis. Iš tikrųjų, sumažinus pensinį amžių, visus naujus teisėjus paskirs Respublikos Prezidentas naujai sudarytos Nacionalinės teisėjų tarybos, kurioje daugiausia įtakos turės vadovaujantis politiniais kriterijais paskirti asmenys, siūlymu. Priverstinis dabartinių Aukščiausiojo Teismo

⁴⁸ 2016 m. kovo 18 d. Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Ombudsmeno įstatymas ir tam tikri kiti įstatymai, Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2016 m. gegužės 17 d., 677 punktas.

⁴⁹ 2016 m. birželio 22 d. Nacionalinės žiniasklaidos tarybos įstatymas, Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2016 m. birželio 29 d., 929 punktas.

⁵⁰ 2016 m. birželio 10 d. Kovos su terorizmu įstatymas, Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2016 m. birželio 24 d. 904 punktas.

⁵¹ Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 37 straipsnio 1 dalis. Ši nuostata taip pat taikoma Aukščiausiojo Administracinio Teismo teisėjams, nes 2002 m. liepos 25 d. Įstatymo dėl administracinių teismų organizavimo 49 straipsnyje nustatyta, kad su Aukščiausiojo Administracinio Teismo susijusius klausimus, kurių nereglamentuoja tas įstatymas (kaip antai išėjimo į pensiją tvarkos), reglamentuoja *mutatis mutandis* Įstatymas dėl Aukščiausiojo Teismo.

⁵² Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 111 straipsnio 1 dalis. Be to, pagal Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 111 straipsnio 3 dalį visi karinių bylų rūmų teisėjai (nepriklausomai nuo jų amžiaus) bus atleisti iš pareigų ir išleisti į pensiją be galimybės prašyti Respublikos Prezidento pratęsti jų turimus įgaliojimus.

teisėjų išėjimas į pensiją taip pat kelia susirūpinimą dėl teisėjų nepašalinamumo principo, kuris yra pagrindinis teisėjų nepriklausomumo aspektas, įtvirtintas Teisingumo Teismo ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje⁵³ ir Europos standartuose⁵⁴. Savo nuomonėje dėl Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo projekto Venecijos komisija pabrėžia, kad dėl ankstyvo šiuo metu pareigas einančių teisėjų išėjimo į pensiją kyla pavojus teisėjų kadencijos garantijai ir Teismo nepriklausomumui apskritai⁵⁵.

- (117) Teisėjai turėtų būti apsaugoti nuo atleidimo iš pareigų taikant veiksmingas apsaugos nuo netinkamo kitų valstybės valdžios institucijų kišimosi ar spaudimo priemonės⁵⁶. Teismų nepriklausomumui užtikrinti reikalingos pakankamos garantijos teisėjų, kuriems tenka nagrinėti ginčą, asmeniui apsaugoti⁵⁷. Teisėjų nepašalinamumas jų kadencijos metu yra teisėjų nepriklausomumo rezultatas, todėl ši nuostata yra įtraukta į Europos žmogaus teisių konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje nurodytas garantijas⁵⁸. Todėl atleisti teisėjus iš pareigų reikia tik individualiai, jei toks atvejis pagrindžiamas drausmine procedūra, susijusia su atskirų asmenų veikla, ir turi būti suteiktos visos gynybos demokratinėje visuomenėje garantijos. Teisėjų negalima atleisti iš pareigų kaip grupės ir teisėjų negalima atleisti iš pareigų dėl bendrųjų priežasčių, nesusijusių su atskiros asmens elgesiu. Tokių užtikrinimo ir apsaugos priemonių šiuo atveju nėra ir atitinkamomis nuostatomis šiurkščiai pažeidžiami Aukščiausiojo Teismo teisėjų nepriklausomumo ir valdžių padalijimo principai⁵⁹, taigi ir teisinės valstybės principas.
- (118) Be to, dabartinio pirmojo pirmininko šešerių metų trukmės įgaliojimai, nustatyti Konstitucijoje, bus pirma laiko nutraukti (pagal Konstituciją įgaliojimų laikas turėtų baigtis 2020 m.). Nutrūkus pirmojo pirmininko įgaliojimams, laikinai pirmojo pirmininko pareigas einantis teisėjas bus paskirtas Respublikos Prezidento nesilaikant įprastos procedūros⁶⁰: pagal Konstituciją pirmąjį pirmininką Respublikos Prezidentas turėtų skirti iš Aukščiausiojo Teismo Generalinės Asamblėjos pasiūlytų

⁵³ EŽTT byla *Campbell ir Fell prieš Jungtinę Karalystę*, 1984 m. birželio 28 d., 80 punktas; 2011 m. lapkričio 30 d. Sprendimas *Henryk Urban ir Ryszard Urban prieš Lenkiją* (final), 45 punktas; 2011 m. birželio 21 d. Sprendimas *Fruni prieš Slovakiją* (final), 145 punktas; ir 2005 m. kovo 3 d. Sprendimas *Brudnicka ir kiti prieš Lenkiją* (final), 41 punktas.

⁵⁴ Ministrų komiteto rekomendacijos CM/Rec(2010)12 valstybėms narėms dėl teisėjų nepriklausomumo, veiksmingumo ir atsakomybės (toliau – 2010 m. Europos Tarybos rekomendacija) 49 ir 50 punktai.

⁵⁵ CDL(2017)035, 48 dalis.

⁵⁶ 2005 m. gegužės 31 d. Sprendimas *Syfait ir kiti*, C-53/03, 31 punktas; 1999 m. vasario 4 d. Sprendimas *Köllensperger ir Atzwanger*, C-103/97, 20 punktas.

⁵⁷ 2014 m. spalio 9 d. Sprendimas *TDC*, C-222/13, 29–32 punktai; 2006 m. rugsėjo 19 d. Sprendimas *Wilson*, C-506/04, 53 punktas; 1999 m. vasario 4 d. Sprendimas *Köllensperger ir Atzwanger*, C-103/97, 20–23 punktai; 1997 m. rugsėjo 12 d. Sprendimas *Dorsch Consult*, C-54/96, 36 punktas; 2001 m. lapkričio 29 d. Sprendimas *De Coster*, C-17/00, 18–21 punktai; 2017 m. gruodžio 13 d. Sprendimas *Hassani*, C-403/16, 40 punktas; EŽTT byla *Baka prieš Vengriją*, Nr. 20261/12, 2016 m. birželio 23 d., 121 punktas.

⁵⁸ EŽTT byla *Campbell ir Fell prieš Jungtinę Karalystę*, Nr. A80 (1984), 1984 m. birželio 28 d., 80 punktas.

⁵⁹ Naujosios taisyklės prieštarauja teisėjų nepašalinamumo principui, kaip pagrindiniam teisėjų nepriklausomumo aspektui, įtvirtintam 2010 m. Europos Tarybos rekomendacijoje (49 punktas). Taigi Aukščiausiojo Teismo teisėjų kadencija turėtų būti užtikrinta, o jų įgaliojimai neturėtų būti pirma laiko nutraukti. Be to, sprendimai, susiję su teisėjų atranka ir karjera, turėtų būti pagrįsti objektyviais įstatymo arba kompetentingų institucijų nustatytais kriterijais, o kai vyriausybė ar teisėkūros institucijos priima sprendimus dėl teisėjų atrankos ir karjeros, nepriklausomai ir kompetentingai institucijai, daugiausia sudarytai iš teisėjų, turėtų būti suteikti įgaliojimai teikti rekomendacijas arba reikšti nuomones, kurių atitinkama skiriančioji institucija laikytųsi praktikoje (44–48 punktai).

⁶⁰ Pagal Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 111 straipsnio 4 dalį vadovauti Aukščiausiam Teismui Respublikos Prezidentas paveda savo paties pasirinktam Aukščiausiojo Teismo teisėjui. Toks laikinai pirmojo pirmininko pareigas einantis teisėjas šias pareigas eis tol, kol teisėjų Generalinė Asamblėja pateiks penkis kandidatus į Aukščiausiojo Teismo pirmuosius pirmininkus (12 straipsnis). Aukščiausiojo Teismo teisėjų Generalinė Asamblėja galės pateikti šiuos kandidatus, kai tik bus paskirta ne mažiau kaip 110 Aukščiausiojo Teismo teisėjų.

kandidatų⁶¹. Toks pirmalaikis Konstitucijoje įtvirtintų įgaliojimų nutraukimas laikomas sunkiu nepašalinamumo ir kadencijos užtikrinimo principo pažeidimu. Laikinais pirmojo pirmininko pareigas einančio teisėjas paskyrimas pagal *ad hoc* procedūrą, nedalyvaujant teisėjams, kelia didelį susirūpinimą dėl valdžių padalijimo principo.

- (119) Remiantis įstatymo aiškinamuoju memorandumu, Aukščiausiojo Teismo sudėties pakeitimas yra būtinas dėl to, kaip Aukščiausiasis Teismas po 1989 m. nagrinėjo „dekomunizacijos“ bylas, ir todėl, kad Teisme vis dar yra teisėjų, kurie arba bendradarbiavo su ankstesniu režimu, arba nagrinėjo bylas ankstesnio režimo metu⁶². Europos Žmogaus Teisių Teismas yra aiškiai pabrėžęs, kad liustracijos procesas turi būti individualizuotas (pvz., būtina skirti skirtingus ryšių su buvusiu režimu lygius), ir mano, kad liustracijos priemonės, kurios taikomos praėjus daug laiko po komunistinio režimo, gali būti mažiau pagrįstos atsižvelgiant į mažėjančią riziką naujai susikūrusioms demokratinėms šalims⁶³. Yra kitų proporcingų priemonių, kurių valstybė galėtų imtis siekdama išspręsti atskirų teisėjų su komunistine praeitimi klausimą (įskaitant skaidrų procesą atskirose bylose, nagrinėjamose nešališkų institucijų vadovaujantis įstatymo nustatytais kriterijais)⁶⁴.
- (120) Savo nuomonėje dėl Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo projekto Venecijos komisija nurodo, kad sunku suprasti, kodėl asmuo, laikytas tinkamu eiti oficialias pareigas dar kelis ateinančius metus, staiga būtų laikomas netinkamu. Iš įstatymo aiškinamojo memorandumo gali būti suprantama, kad įvykdžius reformą dauguma vyresnių teisėjų, kurių daugelis ėjo pareigas ankstesnio režimo metu, išeitų į pensiją. Jei šis aiškinimas teisingas, toks požiūris yra nepriimtinas: jeigu valdžios institucijos abejoja atskirų teisėjų lojalumu, jos turėtų taikyti esamas drausmines ar liustracijos procedūras, o ne keisti pensinį amžių.
- (121) Venecijos komisija daro išvadą, kad ankstyvu didelės dalies Aukščiausiojo Teismo teisėjų (įskaitant pirmąjį pirmininką) pašalinimu, jiems iš karto taikant mažesnę pensinį amžių, pažeidžiamos jų asmeninės teisės, o kartu kyla pavojus visos teismų sistemos nepriklausomumui; jiems turėtų būti leista eiti pareigas iki šiuo metu galiojančio pensinio amžiaus⁶⁵. Venecijos komisija ypač pabrėžia, kad dėl ankstyvo šiuo metu pareigas einančių teisėjų išėjimo į pensiją kyla pavojus teisėjų kadencijos garantijai ir Teismo nepriklausomumui apskritai⁶⁶.
- (122) Galiausiai, šios nuostatos kelia susirūpinimą dėl konstitucingumo. Kaip pažymėjo Aukščiausiasis Teismas ir ombudsmenas, dabartinių Aukščiausiojo Teismo teisėjų atleidimas iš pareigų ir priverstinis išėjimas į pensiją pažeidžia teismų nepriklausomumo principą ir turi tiesioginį poveikį teisei į nepriklausomą teismą. Ombudsmenas pažymi, kad laikinai einančio pareigas Aukščiausiojo Teismo pirmojo pirmininko institutas yra teisinės valstybės principo pažeidimas, nes pažeidžiamas susilaikymo nuo valstybės valdžios galių savinimosi principas, valdžių padalijimo ir įgaliojimų pusiausvyros principas ir teismų nepriklausomumo principas.

⁶¹ Lenkijos Konstitucijos 183 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad „Aukščiausiojo Teismo pirmąjį pirmininką skiria Respublikos Prezidentas šešerių metų kadencijai iš kandidatų, kuriuos pasiūlo Aukščiausiojo Teismo teisėjų Generalinė Asamblėja“.

⁶² Aiškinamojo memorandumo p. 2.

⁶³ EŽTT byla *Sōro prieš Estiją*, 2015 m. rugsėjo 3 d., 60–62 punktai.

⁶⁴ 2010 m. Europos Tarybos rekomendacijos 44–47 ir 50 punktai.

⁶⁵ Nuomonė CDL(2017)035, 130 dalis.

⁶⁶ Nuomonė CDL(2017)035, 48 dalis.

4.1.2. Įgaliojimas pratęsti Aukščiausiojo Teismo teisėjų įgaliojimus

- (123) Pagal įstatymą Aukščiausiojo Teismo teisėjai, kuriems taikomas sumažintas pensinis amžius ir kurie pageidauja pratęsti savo turimus įgaliojimus, gali pateikti prašymą Respublikos Prezidentui⁶⁷.
- (124) Kalbant apie Respublikos Prezidentui suteiktą įgaliojimą priimti sprendimą pratęsti Aukščiausiojo Teismo teisėjų turimus įgaliojimus, įstatyme nenumatyta jokių kriterijų, jokio termino, per kurį turi būti priimtas sprendimas, ir jokios teisminės peržiūros. Teisėjas, paprašęs pratęsti įgaliojimus, priklauso nuo Respublikos Prezidento sprendimo malonės. Be to, Respublikos Prezidentas galės *dukart* spręsti dėl pratęsimo (kiekvieną kartą trims metams). Šie veiksniai turi poveikį kadencijos garantijai, o Respublikos Prezidentas galės daryti įtaką pareigas einantiems Aukščiausiojo Teismo teisėjams. Ši tvarka prieštarauja 2010 m. Europos Tarybos rekomendacijai, kurioje reikalaujama, kad sprendimai, susiję su teisėjų atranka ir karjera, būtų pagrįsti objektyviais įstatymo nustatytais kriterijais, ir kad būtų įsteigta nepriklausoma ir kompetentinga institucija, daugiausia sudaryta iš teisėjų, ir jai būtų suteikti įgaliojimai teikti rekomendacijas arba reikšti nuomones, kurių atitinkama skiriančioji institucija laikytųsi praktikoje⁶⁸. Taip pat reikalaujama, kad atitinkami teisėjai turėtų teisę ginčyti sprendimą, susijusį su jų karjera⁶⁹.
- (125) Naujoji išėjimo į pensiją tvarka turi neigiamą poveikį teisėjų nepriklausomumui⁷⁰. Naujosiomis taisyklėmis sukuriamą papildoma priemonė, kuria Respublikos Prezidentas gali daryti įtaką atskiriems teisėjams. Konkrečiau, nenustačius jokių įgaliojimų pratęsimo kriterijų suteikiama pernelyg didelė veiksmų laisvė, kuri silpnina teisėjų nepašalinamumo principą. Nors pensinis amžius mažinamas, įstatymu leidžiama Respublikos Prezidentui pratęsti teisėjų įgaliojimus iki šešerių metų. Taip pat nėra jokio termino, per kurį Respublikos Prezidentas turi priimti sprendimą pratęsti įgaliojimus, todėl Prezidentui sudaroma galimybė toliau daryti įtaką atitinkamiems teisėjams likusį teisėjų įgaliojimų laiką. Net iki to laiko, kai sukanka pensinis amžius, vien tuo, kad ateityje reikės prašyti Prezidento tokio pratęsimo, gali būti daromas spaudimas atitinkamiems teisėjams.
- (126) Savo nuomonėje dėl Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo projekto Venecijos komisija pabrėžia, kad šiais įgaliojimais Respublikos Prezidentui suteikiama pernelyg didelė įtaka Aukščiausiojo Teismo teisėjų, kurie *artėja* prie pensinio amžiaus, atžvilgiu. Dėl šios priežasties Venecijos komisija daro išvadą, kad Respublikos Prezidentui, kaip išrinktam politikui, neturėtų būti suteikta teisė savo nuožiūra pratęsti Aukščiausiojo Teismo teisėjų, sulaukusio pensinio amžiaus, įgaliojimus⁷¹.

⁶⁷ Prašymas turi būti pateikiamas per Aukščiausiojo Teismo pirmąjį pirmininką, ir šis pateikia nuomonę dėl teisėjo prašymo. Jei norima pratęsti pirmojo pirmininko įgaliojimus, pirmasis pirmininkas turi pateikti Respublikos Prezidentui Aukščiausiojo Teismo kolegijos nuomonę. Priimdamas sprendimą Respublikos Prezidentas gali prašyti neprivalomos Nacionalinės teisėjų tarybos nuomonės (plg. Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 37 straipsnio 2–4 dalis kartu su 111 straipsnio 1 dalimi). Pažymėtina, kad, kaip nurodyta Aukščiausiojo Teismo nuomonėje, pagal Konstituciją toks Respublikos Prezidento sprendimas turėtų būti patvirtintas Ministro Pirmininko parašu, remiantis Lenkijos Konstitucijos 144 straipsnio 1 ir 2 dalimis.

⁶⁸ 46 ir 47 punktai. Ši tvarka taip pat keltų susirūpinimą atsižvelgiant į Europos Tarybos teismų nepriklausomumo ir nešališkumo stiprinimo veiksmų planą CM(2016)36 *final* (žr. C dalies II punktą; toliau – 2016 m. Europos Tarybos veiksmų planas) ir į CCJE lyginamuosius standartus (nuomonė Nr. 1 dėl teismų sistemos nepriklausomumo ir teisėjų nenušalinimo nuo pareigų standartų, 25 punktas).

⁶⁹ 2010 m. Europos Tarybos rekomendacijos 48 punktas.

⁷⁰ 2010 m. Europos Tarybos rekomendacijos 49 punktas.

⁷¹ Nuomonė CDL(2017)035, 51 ir 130 dalys.

- (127) Naujosios taisyklės taip pat kelia susirūpinimą dėl konstitucingumo. Pagal Aukščiausiojo Teismo ir ombudsmeno nuomones naujasis teisėjų įgaliojimų pratęsimo mechanizmas neatitinka teisėtumo ir valdžių padalijimo principo.

4.1.3. Ypatingasis skundas

- (128) Įstatyme nustatyta nauja galutinių ir privalomų sprendimų ir nutarimų teisminės peržiūros forma – ypatingasis skundas⁷². Trejus metus⁷³ nuo įstatymo įsigaliojimo Aukščiausiasis Teismas galės panaikinti⁷⁴ visiškai arba iš dalies⁷⁵ bet kurį galutinį sprendimą, Lenkijos teismo priimtą per paskutinius 20 metų, įskaitant Aukščiausiojo Teismo priimtus sprendimus, išskyrus tam tikras išimtis⁷⁶. Įgaliojimai pateikti skundą suteikti, be kita ko, generaliniam prokurorui ir ombudsmenui⁷⁷. Nustatyti platūs skundo pateikimo pagrindai: ypatingasis skundas gali būti paduotas, jeigu būtina užtikrinti teisinę valstybę ir socialinį teisingumą, o kitomis išimtinėmis teisų gynimo priemonėmis sprendimo panaikinti arba pakeisti negalima, ir arba tas sprendimas (1) pažeidžia Konstitucijoje įtvirtintus principus arba asmens ir piliečių teisės ir laisvės, arba (2) yra šiurkštus įstatymo pažeidimas dėl klaidingo aiškinimo ar taikymo, arba (3) yra akivaizdus prieštaravimas tarp teismo nustatytų faktų ir surinktų įrodymų⁷⁸.
- (129) Ši nauja ypatingųjų skundų teikimo tvarka kelia susirūpinimą dėl teisinio tikrumo principo, kuris yra esminis teisinės valstybės aspektas⁷⁹. Kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, reikėtų atkreipti dėmesį į *res judicata* principo svarbą tiek ES teisinei tvarkai, tiek nacionalinėms teisės sistemoms: „Kad būtų užtikrintas tiek teisės ir teisinių santykių stabilumas, tiek tinkamas teisingumo vykdymas, svarbu, jog teismų sprendimai, kurie išnaudojus visas galimas teisų gynimo priemones arba pasibaigus apskundimo terminui tampa galutiniai, nebegalėtų būti ginčijami.“⁸⁰ Kaip pažymėjo Europos Žmogaus Teisių Teismas, išimtinė peržiūra neturėtų būti „užmaskuotas skundas“, o „vien tai, kad dėl dalyko gali būti dvi nuomonės, nėra pagrindas bylą nagrinėti pakartotinai“⁸¹.

⁷² Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 89 straipsnio 1 dalis.

⁷³ Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 115 straipsnis. Pasibaigus trejų metų laikotarpiui, skundas turėtų būti paduotas per penkerius metus nuo to momento, kai atitinkamas sprendimas tapo galutinis ir teisėtas, ir per vienus metus, jei paduotas kasacinis skundas, išskyrus kai ypatingasis skundas paduodamas pakenkiant atsakovui, tuomet skundas gali būti paduotas ne vėliau kaip per vienus metus nuo sprendimo įsiteisėjimo (o jei paduotas kasacinis skundas, ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo kasacinio skundo išnagrinėjimo); plg. Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 89 straipsnio 4 dalį.

⁷⁴ Jeigu nuo ginčijamo sprendimo įsiteisėjimo praėjo penkeri metai ir sprendimas turėjo negrįžtamą teisinį poveikį arba jeigu tai pateisinama Konstitucijoje įtvirtintais principais arba asmens ir piliečių teisėmis ir laisvėmis, Aukščiausiasis Teismas gali apsiriboti tuo, kad patvirtintų, jog ginčijamas sprendimas pažeidžia įstatymą, ir nurodytų aplinkybes, dėl kurių priėmė tokį sprendimą (plg. Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 89 straipsnio 4 dalį ir 115 straipsnio 2 dalį).

⁷⁵ Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 91 straipsnio 1 dalis.

⁷⁶ Baudžiamosiose bylose ypatingasis skundas pakenkiant atsakovui negali būti paduotas praėjus daugiau kaip vieniems metams nuo sprendimo įsiteisėjimo (o jei paduotas kasacinis skundas, praėjus šešiams mėnesiams nuo kasacinio skundo išnagrinėjimo); taip pat nėra galimybės paduoti skundą dėl sprendimų, kuriais santuoka pripažįstama negaliojančia, santuoka nutraukiama arba paskelbiamas santuokos nutraukimas (tik tuo atveju, jei po sprendimo įsiteisėjimo viena arba abi šalys susituokė dar kartą), arba dėl sprendimo dėl įvaikinimo. Ypatingasis skundas negali būti teikiamas dėl menkų nusižengimų ar smulkų mokesčių teisės pažeidimų; plg. Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 90 straipsnio 3 ir 4 dalis.

⁷⁷ Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 89 straipsnio 2 dalis.

⁷⁸ Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 89 straipsnio 1 dalies 1–3 punktai.

⁷⁹ EŽTT byla *Brumărescu prieš Rumuniją*, 1999 m. spalio 28 d., 61 punktas; 2003 m. kovo 3 d. Sprendimas *Ryabykh prieš Rusiją*, 54 ir 57 punktai; 2000 m. sausio 25 d. Sprendimas *Miragall Escolano ir kiti prieš Ispaniją*, 33 punktas; taip pat 2007 m. gruodžio 20 d. Sprendimas *Phinikaridou prieš Kiprą*, 52 punktas.

⁸⁰ 2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimas *Köbler*, C-224/01, 38 punktas.

⁸¹ 2017 m. liepos 11 d. Sprendimas *Moreira Ferreira prieš Portugaliją* (Nr. 2), (final), 62 punktas.

- (130) Savo nuomonėje dėl Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo projekto Venecijos komisija pabrėžė, kad ypatingųjų skundų teikimo tvarka yra pavojinga Lenkijos teisinės tvarkos stabilumui. Nuomonėje nurodoma, kad bus galima atnaujinti bet kurią šalyje per paskutinius 20 metų išspręstą bylą iš esmės bet koku pagrindu, todėl galėtų susidaryti situacija, kai daugiau joks sprendimas nebebus galutinis⁸².
- (131) Šis naujas ypatingasis skundas taip pat kelia susirūpinimą dėl konstitucingumo. Aukščiausiojo Teismo ir ombudsmeno nuomone, įstatymas turi poveikį jurisprudencijos stabilumo ir galutinio teismo sprendimo galios principui⁸³, pasitikėjimo valstybe ir teise apsaugos principui, taip pat teisei, kad byla būtų išnagrinėta per kuo trumpesnę laiką⁸⁴.

4.1.4. Kitos nuostatos

- (132) Kaip pabrėžta Venecijos komisijos nuomonėje ir kitų institucijų nuomonėse⁸⁵, keletas kitų Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo nuostatų kelia susirūpinimą dėl teismų nepriklausomumo ir valdžių padalijimo principų.
- (133) Naujuoju įstatymu nustatoma nauja Aukščiausiojo Teismo teisėjams taikoma drausminio proceso tvarka. Numatyti dviejų kategorijų drausminės bylas nagrinėjantys pareigūnai: *Aukščiausiojo Teismo drausminės bylas nagrinėjantis pareigūnas*, kurį skiria Aukščiausiojo Teismo kolegija ketverių metų kadencijai⁸⁶, ir *ypatingasis drausminės bylas nagrinėjantis pareigūnas, kurį atskirais atvejais skiria Respublikos Prezidentas* iš Aukščiausiojo Teismo teisėjų, bendrosios kompetencijos teismų teisėjų, karo teismų teisėjų ir prokurorų⁸⁷. Pagal Lenkijos teisę sprendimus pradėti drausminės procedūras prieš teisėjus gali priimti tik drausminės bylas nagrinėjantys pareigūnai. Ypatingąjį pareigūną skiria Respublikos Prezidentas teisėjams nedalyvaujant, ir tai prilygsta prašymui pradėti išankstinį tyrimą. Ypatingąjį drausminės bylas nagrinėjantį pareigūną paskyrus nagrinėti pradėtą drausminę bylą, Aukščiausiojo Teismo drausminės bylas nagrinėjantis pareigūnas nuo tos bylos nušalinamas⁸⁸. Tai, kad Respublikos Prezidentas (o tam tikrais atvejais ir teisingumo ministras⁸⁹) gali daryti įtaką Aukščiausiojo Teismo teisėjams taikomoms drausminėms procedūroms ir paskirti drausminės bylas nagrinėjantį pareigūną, kuris tirs bylą (toliau – drausminės bylas nagrinėjantis pareigūnas), o tai reiškia, kad Aukščiausiojo Teismo drausminės bylas nagrinėjantis pareigūnas būtų nušalintas nuo nagrinėjamos bylos, kelia susirūpinimą dėl valdžių padalijimo

⁸² Nuomonė CDL(2017)035, 58, 63 ir 130 dalys.

⁸³ Abu principus Konstitucinis Teismas laiko teisinės valstybės dalimi; plg. Konstitucinio Teismo 2007 m. spalio 24 d. sprendimą SK 7/06 ir 2008 m. balandžio 1 d. sprendimą SK 77/06.

⁸⁴ 2006 m. lapkričio 28 d. sprendimas SK 19/05; 2007 m. lapkričio 14 d. sprendimas SK 16/05.

⁸⁵ Visų pirma 2017 m. spalio 6 ir 23 d. ir lapkričio 30 d. Aukščiausiojo Teismo nuomonės, 2017 m. lapkričio 11 d. ombudsmeno nuomonė ir 2017 m. lapkričio 13 d. ESBO DIŽTB nuomonė.

⁸⁶ Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 74 straipsnis.

⁸⁷ Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 76 straipsnio 8 dalis; Respublikos Prezidentas gali paskirti ypatingąjį drausminės bylas nagrinėjantį pareigūną iš valstybės prokuroro pasiūlytų prokurorų, jeigu drausminė byla susijusi su drausminiu nusižengimu, kuris atitinka tyčinio nusikaltimo, už kurį traukiama baudžiamojon atsakomybėn, arba tyčinių mokestinių nusikaltimų kriterijus.

⁸⁸ Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 76 straipsnio 8 dalis.

⁸⁹ Pagal Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 76 straipsnio 9 dalį teisingumo ministras gali pranešti Respublikos Prezidentui apie būtinybę paskirti ypatingąjį drausminės bylas nagrinėjantį pareigūną drausminio nusižengimo, kuris atitinka tyčinio nusikaltimo, už kurį traukiama baudžiamojon atsakomybėn, arba tyčinio mokestinio nusikaltimo kriterijus, atveju. Atrodo, kad tai, ar nusižengimas atitinka šiuos kriterijus, teisingumo ministras ir Respublikos Prezidentas nuspręs savarankiškai, nes jų sprendimai dėl ypatingojo drausminės bylas nagrinėjančio pareigūno paskyrimo negali būti skundžiami.

principo ir gali paveikti teismų nepriklausomumą. Tokie nuogaštavimai taip pat išsakyti ESBO DIŽTB ir Aukščiausiojo Teismo nuomonėse⁹⁰.

- (134) Įstatymu taip pat panaikinamos tam tikros procedūrinės garantijos nagrinėjant bendrosios kompetencijos teismų teisėjams⁹¹ ir Aukščiausiojo Teismo teisėjams⁹² iškeltas drausmines bylas: prieš teisėją galėtų būti naudojami įrodymai, surinkti pažeidžiant įstatymą⁹³; tam tikromis aplinkybėmis į teisėjo pateiktus įrodymus galėtų būti neatsižvelgiama⁹⁴; drausminėms byloms taikomas senaties terminas būtų sustabdytas drausminių procedūrų laikotarpiui, o tai reiškia, kad teisėjui procedūra būtų taikoma neribotą laiką⁹⁵; galiausiai, drausminės procedūros galėtų būti tęsiamos, net jei atitinkamas teisėjas nedalyvautų (taip pat ir tais atvejais, kai neatvykimas pateisinamas)⁹⁶. Naujoji drausminio proceso tvarka taip pat kelia abejonių dėl jos atitikties Europos žmogaus teisių konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje išdėstytiems tinkamo proceso reikalavimams, kurie taikomi drausminėms procedūroms prieš teisėjus⁹⁷.
- (135) Įstatymu keičiama Aukščiausiojo Teismo vidaus struktūra, įsteigiant dvejus naujus rūmus. Nauji išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų rūmai vertins bylas, pradėtas taikant naująją ypatingųjų skundų teikimo tvarką⁹⁸. Atrodo, kad šių naujų rūmų daugumą sudarys nauji teisėjai⁹⁹ ir šie rūmai nustatys visuotinių ir vietos rinkimų teisėtumą ir patikrins su rinkimais susijusius ginčus, įskaitant su Europos Parlamento rinkimais susijusius ginčus¹⁰⁰. Be to, naujiems savarankiškiems¹⁰¹ drausminių bylų rūmams, sudarytiems vien tik iš naujų teisėjų¹⁰², bus pavesta pirmąją ir antrąją instanciją peržiūrėti Aukščiausiojo Teismo teisėjams iškeltas drausmines bylas¹⁰³. Šie dveji nauji iš esmės savarankiški rūmai, sudaryti iš naujų teisėjų, kelia

⁹⁰ 2017 m. lapkričio 13 d. ESBO DIŽTB nuomonė, 119–121 punktai; spalio 6 d. Aukščiausiojo Teismo nuomonė, 34 p.

⁹¹ Pagal Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 108 straipsnio 17–19 dalis teisingumo ministrui suteikti įgaliojimai nepasitarus su teisėjais nustatyti drausminių bylų teisėjų, kurie nagrinės bendrosios kompetencijos teismų teisėjų bylas, skaičių ir juos paskirti. Be to, teisingumo ministras per drausmines bylas nagrinėjančius pareigūnus ir paties paskirtą (tam tikromis aplinkybėmis – ir iš prokurorų) teisingumo ministro ypatingąjį drausmines bylas nagrinėjančią pareigūną galėtų asmeniškai kontroliuoti bendrosios kompetencijos teismų teisėjams iškeltas drausmines bylas. Teisingumo ministro paskirti drausmines bylas nagrinėjantys pareigūnai teisingumo ministro prašymu galėtų atnaujinti užbaigtus tyrimus.

⁹² Įstatyme nurodyta, kad Įstatyme dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo įtvirtintos nuostatos, įskaitant nuostatas, susijusias su procedūriniais drausminių procedūrų taikymo aspektais, *mutatis mutandis* taikomos Aukščiausiojo Teismo teisėjams; plg. Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 72 straipsnio 1 dalį ir 108 straipsnį kartu su 10 straipsnio 1 dalimi. Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 108 straipsniu iš dalies keičiamas Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo.

⁹³ Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 108 straipsnio 23 dalis, atsižvelgiant į 115c straipsnį, kuriuo papildytas Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo.

⁹⁴ Jeigu įrodymai buvo pateikti po nustatyto termino, plg. Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 108 straipsnio 22 dalį.

⁹⁵ Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 108 straipsnio 13 dalies b punktas.

⁹⁶ Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 108 straipsnio 23 dalis.

⁹⁷ EŽTT byla *Vilho Eskelinen ir kiti prieš Suomiją*, 2007 m. balandžio 19 d., 62 punktas; 2009 m. vasario 5 d. Sprendimas *Olujić prieš Kroatiją*, 34–43 punktai; 2012 m. lapkričio 20 d. Sprendimas *Harabin prieš Slovakiją*, 118–124 punktai; 2016 m. birželio 23 d. Sprendimas *Baka prieš Vengriją*, 100–119 punktai.

⁹⁸ Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 26 ir 94 straipsniai.

⁹⁹ Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 134 straipsnis; buvę darbo, socialinės apsaugos ir viešųjų reikalų rūmai padalyti į dvejus rūmus: darbo ir socialinės apsaugos rūmus ir naujuosius išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų rūmus; naujieji rūmai bus sudaryti iš naujų teisėjų, nes visi dabartiniai teisėjai perkelti į darbo ir socialinės apsaugos rūmus; dabartiniai Aukščiausiojo Teismo teisėjai gali prašyti būti perkelti į šiuo naujus rūmus.

¹⁰⁰ Visas šių rūmų užduočių sąrašas pateikiamas 26 straipsnyje.

¹⁰¹ Drausminių bylų rūmų pirmininkas yra nepriklausomas nuo Aukščiausiojo Teismo pirmojo pirmininko, o tų rūmų biudžetas gali būti smarkiai padidintas, palyginti su visu Aukščiausiojo Teismo biudžetu (plg. Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 7 straipsnio 2 ir 4 dalis ir 20 straipsnį).

¹⁰² Pagal Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 131 straipsnį, kol nepaskirti visi Aukščiausiojo Teismo drausminių bylų rūmų teisėjai, kiti Aukščiausiojo Teismo teisėjai negali būti perkelti į pareigas tuose rūmuose.

¹⁰³ Visas drausminių bylų rūmų užduočių sąrašas pateikiamas Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 27 straipsnyje.

susirūpinimą dėl valdžių padalijimo. Kaip pažymėjo Venecijos komisija, nors abeji rūmai yra dalis Aukščiausiojo Teismo, faktiškai jie yra viršesni už visus kitus rūmus, todėl kyla pavojus, kad šie du rūmai, sudaryti iš naujų teisėjų, išrinktų valdančiajai daugumai turint lemiamą įtaką, darys poveikį visai teismų sistemai¹⁰⁴. Venecijos komisija taip pat pabrėžia, kad dėl įstatymo su rinkimais susijusių ginčų teisminė peržiūra bus neapsaugota nuo politinės įtakos, todėl kyla rimtas pavojus Lenkijos demokratijos veikimui¹⁰⁵.

- (136) Įstatymu įteisinami tarėjai, kuriuos skiria Respublikos Senatas¹⁰⁶; tarėjai dalyvautų Aukščiausiojo Teismo nagrinėjant bylas dėl ypatingųjų skundų ir drausmines bylas, kurias nagrinėja Aukščiausiasis Teismas. Kaip pažymėjo Venecijos komisija, dvejuose naujuose Aukščiausiojo Teismo rūmuose atsiradus tarėjams, teisingumo veiksmingumui ir kokybei kyla pavojus¹⁰⁷.

4.2. Įstatymas dėl Nacionalinės teisėjų tarybos

- (137) Pagal Lenkijos Konstituciją teisėjų nepriklausomumą saugo Nacionalinė teisėjų taryba¹⁰⁸. Nacionalinė teisėjų taryba turi tiesioginę įtaką teisėjų nepriklausomumui, ypač jų paaugstinimo, perkėlimo, drausminių procedūrų, atleidimo iš pareigų ir ankstyvo išėjimo į pensiją klausimais. Pavyzdžiui, norint paaugštinti teisėją (pvz., perkelti iš apylinkės teismo į apygardos teismą) reikia, kad Respublikos Prezidentas dar kartą paskirtų teisėją, todėl reikia dar kartą atlikti teisėjo veiklos vertinimo ir paskyrimo procedūrą, kurioje turi dalyvauti Nacionalinė teisėjų taryba. Nacionalinė teisėjų taryba taip pat turi vertinti teisėjų padėjėjus, kurie jau atlieka teisėjo funkcijas, prieš Respublikos Prezidentui skiriant juos teisėjais.
- (138) Dėl šios priežasties ypač svarbu, kad valstybėse narėse, kuriose yra įsteigta teisėjų taryba, ji būtų nepriklausoma, jei norima išvengti netinkamos vyriausybės ar parlamento įtakos teisėjų nepriklausomumui¹⁰⁹.
- (139) Įstatyme dėl Nacionalinės teisėjų tarybos numačius pirmalaikį visų Nacionalinės teisėjų tarybos narių teisėjų įgaliojimų nutraukimą ir nustačius visiškai naują tarybos narių teisėjų skyrimo tvarką, leidžiančią daryti nemenką politinę įtaką, kyla didesnis susirūpinimas dėl visos teismų sistemos nepriklausomumo.
- (140) Pagal Įstatymo dėl Nacionalinės teisėjų tarybos 6 straipsnį visų dabartinių Nacionalinės teisėjų tarybos narių teisėjų įgaliojimai bus pirma laiko nutraukti. Šis įgaliojimų nutraukimas įstatymų leidžiamosios valdžios sprendimu kelia susirūpinimą dėl tarybos nepriklausomumo ir valdžių padalijimo. Parlamentas įgis lemiamą įtaką tarybos sudėčiai, o pačių teisėjų įtaka sumenktų. Nacionalinės teisėjų tarybos sudėtis galėtų būti pakeista jau per pusantro mėnesio nuo įstatymo

¹⁰⁴ Nuomonė CDL(2017)035, 92 dalis.

¹⁰⁵ Nuomonė CDL(2017)035, 43 dalis.

¹⁰⁶ Įstatymo dėl Aukščiausiojo Teismo 61 straipsnio 2 dalis.

¹⁰⁷ Nuomonė CDL(2017)035, 67 dalis.

¹⁰⁸ Lenkijos Konstitucijos 186 straipsnio 1 dalis: „Nacionalinė teisėjų taryba saugo teismų ir teisėjų nepriklausomumą.“

¹⁰⁹ Pavyzdžiui, kalbant apie teisėjams tarybos taikomas drausmines procedūras, Europos Žmogaus Teisių Teismas išsakė abejonių dėl teisėkūros ar vykdomųjų institucijų įtakos, turint omenyje tai, kad daugumą tarybos narių tiesiogiai paskyrė šios institucijos; EŽTT byla *Ramos Nunes de Carvalho E Sá prieš Portugaliją*, Nr. 55391/13, Nr. 57728/13 ir Nr. 74041/13, 2016 m. birželio 21 d., 77 punktas.

paskelbimo¹¹⁰. Pirmalaikis įgaliojimų nutraukimas taip pat kelia susirūpinimą dėl konstitucingumo, kaip pabrėžta Nacionalinės teisėjų tarybos, Aukščiausiojo Teismo ir ombudsmeno nuomonėse.

- (141) Naujoji Nacionalinės teisėjų tarybos narių teisėjų skyrimo tvarka taip pat kelia didelį susirūpinimą. Pripažintuose Europos standartuose, ypač 2010 m. Europos Tarybos Ministrų komiteto rekomendacijoje, nustatyta, kad „ne mažiau kaip pusė [teisėjų tarybų] narių turėtų būti savo kolegų išrinkti teisėjai iš visų teismų sistemos lygmenų, atsižvelgiant į pliuralizmą teismų sistemos viduje“¹¹¹. Valstybės narės pačios turi organizuoti savo teisingumo sistemas, taip pat nuspręsti, ar įsteigti teisėjų tarybą. Tačiau jei tokia taryba yra įsteigta, kaip yra Lenkijoje, jos nepriklausomumą privaloma užtikrinti pagal Europos standartus.
- (142) Iki Įstatymo dėl Nacionalinės teisėjų tarybos priėmimo Lenkijos sistema visiškai atitiko šiuos standartus, nes Nacionalinės teisėjų tarybos daugumą sudarė teisėjų renkami teisėjai. Įstatymo, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl Nacionalinės teisėjų tarybos, 1 straipsnio 1 ir 7 dalimis ši tvarka būtų radikalai pakeista nustačius, kad 15 Nacionalinės teisėjų tarybos narių teisėjų skirs ir galės pakartotinai paskirti Seimas¹¹². Be to, nėra garantijos, kad pagal naująjį įstatymą Seimas paskirs teisėjų patvirtintus tarybos narius teisėjus, kadangi kandidatus į šias pareigas gali teikti ne tik 25 teisėjų grupės, bet ir ne mažiau kaip 2000 piliečių grupės¹¹³. Be to, galutinis kandidatų sąrašas, kurį Seimas turės patvirtinti *en bloc*, yra parengtas Seimo komiteto¹¹⁴. Naujosiomis Nacionalinės teisėjų tarybos narių teisėjų skyrimo taisyklėmis labai padidinama parlamento įtaka tarybai ir daromas neigiamas poveikis jos nepriklausomumui – priešingai, nei numatyta Europos standartuose. Dėl to, kad narius teisėjus skirs Seimas trijų penktadalių balsų dauguma, šio klausimo keliamas susirūpinimas nemažėja, nes nariai teisėjai vis tiek nebus išrinkti savo kolegų. Be to, nepasiekus tokios trijų penktadalių daugumos, tarybos narius teisėjus paskirs Seimas absoliučia balsų dauguma.
- (143) Ši padėtis kelia susirūpinimą dėl teismų nepriklausomumo. Pavyzdžiui, apylinkės teismo teisėjas, turintis priimti sprendimą politiniu požiūriu svarbioje byloje, ir tuo pat metu siekiantis būti paaukštintas į apygardos teismo teisėjus, gali būti linkęs laikytis nuomonės, kuriai pritaria politinė dauguma, kad nesukeltų pavojaus savo galimybei būti paaukštintam. Net jei šis pavojus nepasitvirtintų, naująja tvarka

¹¹⁰ Dabartinių narių teisėjų įgaliojimai baigtųsi dieną, einančią prieš dieną, kurią prasideda bendra naujų tarybos narių teisėjų kadencija, bet ne vėliau kaip per 90 dienų nuo įstatymo įsigaliojimo. Numatytas toks tvarkaraštis: per tris dienas nuo įstatymo paskelbimo Seimo maršalka paskelbia kandidatų kėlimo pradžią. Per 21 dieną nuo šio paskelbimo įgalioti subjektai (ne mažiau kaip iš 25 teisėjų arba 2000 piliečių sudarytos grupės) Seimo maršalkai teikia kandidatus į tarybos narius teisėjus. Pasibaigus šiam 21 dienos terminui, maršalka perduoda kandidatų sąrašą parlamento klubams, o šie per septynias dienas iš to sąrašo turi pasiūlyti iki devynių kandidatų. Paskui vyksta skyrimo procedūra pagal įprastines nuostatas (žr. toliau); plg. Įstatymo, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl Nacionalinės teisėjų tarybos, 6 ir 7 straipsnius ir 1 straipsnio 1 ir 3 dalis, atsižvelgiant į 11a ir 11d straipsnius, kuriais papildytas Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl Nacionalinės teisėjų tarybos.

¹¹¹ 27 punktas. Taip pat žr. 2016 m. Europos Tarybos veiksmų plano C dalies ii punktą; CCJE nuomonės Nr. 10 dėl teismų tarybos tarnavimo visuomenei 27 dalį; ENCJ 2010–2011 m. Teisėjų tarybos ataskaitos 2.3 punktą.

¹¹² Konstitucijoje nustatyta, kad Nacionalinę teisėjų tarybą sudaro *ex officio* nariai (Aukščiausiojo Teismo pirmininkas, teisingumo ministras, Aukščiausiojo Administracinio Teismo pirmininkas ir prezidento paskirtas asmuo) ir renkami nariai. Renkami nariai yra keturi atstovai, „kuriuos renka Seimas“, du senatoriai, „kuriuos renka Senatas“, ir 15 teisėjų („kurie išrenkami iš“ bendrosios kompetencijos, administracinių ir karo teismų bei Aukščiausiojo Teismo).

¹¹³ Įstatymo dėl Nacionalinės teisėjų tarybos 1 straipsnio 3 dalis, papildanti 11a straipsnio 2 ir 3 dalimis: pažymėtina, kad kiekviena grupė (teisėjų ir piliečių) gali pasiūlyti daugiau negu vieną kandidatą į tarybos narius teisėjus.

¹¹⁴ Jeigu parlamento klubai nepateikia iš viso 15 kandidatų, kandidatus renka Seimo prezidiumas, kad būtų sudarytas 15 kandidatų sąrašas, o šis perduodamas Seimo komitetui (plg. 1 straipsnio 3 dalį, papildančią 11c straipsniu ir 11d straipsniu 1–4 dalimis).

nesukuriamos pakankamos užtikrinimo priemonės, kuriomis būtų apsaugotas matomas nepriklausomumas, o tai labai svarbu norint išsaugoti pasitikėjimą, kurį demokratinėje visuomenėje teismai privalo kelti visuomenei¹¹⁵. Be to, teisėjų padėjėjus prieš paskiriant juos teisėjais turės įvertinti politiškai veikiama Nacionalinė teisėjų taryba.

- (144) Venecijos komisija daro išvadą, kad, parlamentui išrinkus 15 Nacionalinės teisėjų tarybos narių teisėjų, ir kartu nedelsiant pakeitus šiuo metu pareigas einančius narius, ši institucija bus smarkiai politizuota. Venecijos komisija vietoj to rekomenduoja, kad Nacionalinės teisėjų tarybos narius teisėjus rinktų jų kolegos, kaip numatyta dabartiniame teisės akte¹¹⁶. Ji taip pat pažymėjo, kad įstatymu mažinamas tarybos nepriklausomumas nuo parlamento daugumos ir silpninamas visos teisingumo sistemos nepriklausomumas¹¹⁷.
- (145) Savo nuomonėse dėl įstatymo projekto Aukščiausiasis Teismas, Nacionalinė teisėjų taryba ir ombudsmenas išsakė nemažai nuogąstavimų dėl naujosios tvarkos konstitucingumo. Nacionalinė teisėjų taryba visų pirma pažymi, kad pagal Lenkijos Konstituciją taryba yra atsvara parlamentui, kuriam Konstitucija suteikti įgaliojimai spręsti dėl teisės turinio. Todėl politinis tarybos narių teisėjų paskyrimas ir pirmalaikis dabartinių tarybos narių teisėjų įgaliojimų nutraukimas pažeidžia valdžių padalijimo ir teismų nepriklausomumo principus. Kaip paaiškinta ankstesnėse rekomendacijose, veiksminga konstitucinė šių nuostatų peržiūra šiuo metu negalima.

4.3. Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo

4.3.1. Pensinis amžius ir įgaliojimas pratęsti teisėjų įgaliojimus

- (146) Įstatymo dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo 1 straipsnio 26 dalies b–c punktuose ir 13 straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad pagal bendrosios kompetencijos teismų teisėjams taikomą tvarką teisėjų moterų pensinis amžius bus sumažintas nuo 67 iki 60 metų, teisėjų vyrų – nuo 67 iki 65 metų, o teisingumo ministrui bus suteiktas įgaliojimas spręsti dėl teisėjų įgaliojimų pratęsimo (iki 70 metų) remiantis neaiškiais kriterijais. Kol šis sprendimas nepriimtas, atitinkami teisėjai toliau eina pareigas.
- (147) Naujoji išėjimo į pensiją tvarka neigiamai paveiktų teisėjų nepriklausomumą¹¹⁸. Naujosiomis taisyklėmis sukuriamą papildomą priemonę, kuria teisingumo ministras gali daryti įtaką atskiriems teisėjams. Konkrečiau, neaiškiais įgaliojimų pratęsimo kriterijais suteikiama pernelyg didelė veiksmų laisvė, kuri silpnina teisėjų nepašalinamumo principą¹¹⁹. Nors pensinis amžius mažinamas, įstatymu leidžiama teisingumo ministrui pratęsti teisėjų įgaliojimus iki dešimties metų teisėjoms moterims ir iki penkerių metų teisėjams vyrams. Taip pat nėra jokio termino, per kurį teisingumo ministras turi priimti sprendimą pratęsti įgaliojimus, todėl teisingumo ministrui sudaroma galimybė toliau daryti įtaką atitinkamiems teisėjams likusį teisėjų

¹¹⁵ EŽTT bylos *Morice prieš Prancūziją*, Nr. 29369/10, 2015 m. balandžio 23 d., 78 punktas; *Kipras prieš Turkiją*, Nr. 25781/94, 2001 m. gegužės 10 d., 233 punktas.

¹¹⁶ Nuomonė CDL(2017)035, 130 dalis.

¹¹⁷ Nuomonė CDL(2017)035, 31 dalis.

¹¹⁸ 2010 m. Europos Tarybos rekomendacija, 49 punktas.

¹¹⁹ Pagal įstatymą teisingumo ministras sprendimą dėl to, ar pratęsti teisėjo įgaliojimus, priima „atsižvelgdamas į racionalų bendrosios kompetencijos teismų darbuotojų naudojimą ir poreikį, susidarantį dėl tam tikrų teismų darbo krūvio“ (plg. įstatymo 1 straipsnio 26 dalies b punktą).

įgaliojimų laiką. Net iki to laiko, kai sukankamas pensinis amžius, vien tuo, kad ateityje reikės prašyti teisingumo ministro tokio pratęsimo, gali būti daromas spaudimas atitinkamiems teisėjams.

- (148) Naujosiomis taisyklėmis sumažinant teisėjų pensinį amžių ir nustatant, kad dėl teisėjų įgaliojimų pratęsimo sprendžia teisingumo ministras, kenkiama teisėjų nepašalinamumo principui, kuris pagal Teisingumo Teismo ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką yra pagrindinis teisėjų nepriklausomumo aspektas. Kaip vieną iš nepriklausomo teismo reikalavimų Teisingumo Teismas nurodė tai, kad vykdydami pareigas teisėjai turėtų turėti asmeninį ir veiklos nepriklausomumą, taip pat turėtų būti apsaugoti nuo atleidimo iš pareigų taikant veiksmingas apsaugos nuo netinkamo vykdomosios valdžios kišimosi ar spaudimo priemonės¹²⁰. Minimos nuostatos taip pat neatitinka Europos standartų, pagal kuriuos teisėjų kadencija turėtų būti užtikrinta iki privalomo pensinio amžiaus, jei toks amžius yra nustatytas. Venecijos komisija pritaria Komisijos išsakytiems susirūpinimą keliantiems klausimams¹²¹.
- (149) Komisija pažymi, kad naujosios taisyklės taip pat kelia susirūpinimą dėl konstitucingumo. Kaip nurodyta Aukščiausiojo Teismo nuomonėje¹²², leidžiant teisingumo ministrui spręsti dėl teisėjo įgaliojimų pratęsimo, taip pat sumažinus teisėjų pensinį amžių, pažeidžiamas teisėjų nepašalinamumo principas (Konstitucijos 180 straipsnio 1 dalis). Kaip paaiškinta pirmiau, Komisija primena, kad veiksminga konstitucinė šių nuostatų peržiūra šiuo metu negalima.
- (150) Lenkijos valdžios institucijų atsakymas į 2017 m. liepos 26 d. Komisijos rekomendaciją nesumažina Komisijos susirūpinimo ir jame nepranešama apie jokiais konkrečias priemones, kuriomis būtų sprendžiami Komisijos iškelti klausimai. Atsakyme nekreipiama dėmesio į galimą teisingumo ministro spaudimą atskiriems teisėjams prieš nusprendžiant duoti sutikimą atitinkamiems teisėjams toliau eiti pareigas, kai sukankamas pensinis amžius.

4.3.2. Teismų pirmininkai

- (151) Lenkijos teisės sistemoje teismų pirmininkams tenka dvejopas vaidmuo – jiems tenka ne tik teismų vadovų atsakomybė, jie vykdo ir teisėjo pareigas. Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo kelia susirūpinimą dėl teismų pirmininkų asmeninio nepriklausomumo šiems vykdamais teisėjų pareigas.

Įgaliojimas atleisti iš pareigų

- (152) Įstatymo dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo 17 straipsnio 1 dalyje ir 18 straipsnio 1 dalyje išdėstytos teismų pirmininkų ir pirmininkų pavaduotojų atleidimo iš pareigų taisyklės. Teisingumo ministrui šešių mėnesių laikotarpį nuo įstatymo įsigaliojimo suteikiami įgaliojimai atleisti teismų pirmininkus iš pareigų nesilaikant jokių konkrečių kriterijų ir neprivalant nurodyti priežasčių, kai tuo tarpu teisminės institucijos neturėtų galimybės sukliudyti šiems sprendimams. Be to, nėra

¹²⁰ 2005 m. gegužės 31 d. Sprendimas *Syfait ir kiti*, C-53/03, 31 punktas; 1999 m. vasario 4 d. Sprendimas *Köllensperger ir Atzwanger*, C-103/97, 20 punktas.

¹²¹ Nuomonė CDL-AD(2017)035, 100–109 dalys.

¹²² 2017 m. balandžio 28 d. Aukščiausiojo Teismo nuomonė.

galimybės vykdyti teisminės teisingumo ministro sprendimo atleisti iš pareigų peržiūros.

- (153) Komisijai susirūpinimą kelia teisingumo ministro įgaliojimai šį šešių mėnesių laikotarpį. Pasibaigus šiam šešių mėnesių laikotarpiui, remiantis 1 straipsnio 7 dalimi, teisingumo ministras ir toliau galės teismų pirmininkus atleisti iš pareigų, tačiau teisingumo ministras turėtų pasikonsultuoti su Nacionaline teisėjų taryba, o ši dviejų trečdalių balsų dauguma priimtu sprendimu galėtų sustabdyti planuojamą atleidimą iš pareigų¹²³.

Įgaliojimas paskirti į pareigas

- (154) Pagal Įstatymo dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo 1 straipsnio 6 dalį ministrui suteikti įgaliojimai skirti teismų pirmininkus. Vieninteliai taikomi kriterijai – teismo pirmininkas turi būti skiriamas iš apeliacinio teismo arba apygardos teismo teisėjų į apeliacinio teismo pirmininko pareigas; iš apeliacinio teismo, apygardos teismo arba apylinkės teismo teisėjų į apygardos teismo pirmininko pareigas; iš apygardos teismo arba apylinkės teismo teisėjų į apylinkės teismo pirmininko pareigas. Teisingumo ministras nėra įpareigotas dėl tokio sprendimo konsultuotis su teisėjais. Tik po teismo pirmininko paskyrimo ministras naują pirmininką pristato atitinkamo teismo teisėjų generalinei asamblėjai. Pasibaigus šešių mėnesių laikotarpiui, šie teisingumo ministro įgaliojimai skirti teismo pirmininką nesikeičia.

Įgaliojimų skirti ir atleisti iš pareigų poveikis

- (155) Atsižvelgiant į tai, kad teismų pirmininkai vykdo teisėjų pareigas, pirmiau nurodyti įgaliojimai savo nuožiūra atleisti per šešių mėnesių laikotarpį teismų pirmininkus iš pareigų ir juos skirti leidžia teisingumo ministrui nuolat daryti įtaką teismų pirmininkams, o tai gali paveikti jų asmeninį nepriklausomumą jiems vykdant teismines funkcijas. Pavyzdžiui, teismo pirmininkas, kuris turi priimti sprendimą svarbioje byloje prieš valstybę, gali jausti teisingumo ministro spaudimą palaikyti Vyriausybės pusę, nenorėdamas būti atleistas iš teismo pirmininko pareigų, užuot nepriklausomai nagrinėjęs bylą iš esmės. Teismų nepriklausomumui užtikrinti reikia, kad nagrinėdami bylas teisėjai nebūtų pavaldūs jokiai kitai institucijai ir kad jie būtų apsaugoti nuo išorinio kišimosi ar spaudimo, galinčio kelti pavojų nepriklausomam teisėjų sprendimui dėl jų nagrinėjamų bylų¹²⁴.
- (156) Taip pat kalbant apie teisėjus, siekiančius tapti teismų pirmininkais, tokia teisingumo ministro teisė veikti savo nuožiūra gali turėti įtakos tam, kaip jie nagrinėja bylas, ypač svarbias politines bylas, kad nesumažėtų jų galimybės būti paskirtiems teismų pirmininkais. Todėl jų asmeninis nepriklausomumas būtų lygiai taip pat veikiamas jiems nagrinėjant bylas.
- (157) Be to, reikėtų pažymėti, kad teismų pirmininkai, būdami teismų vadovai, turi svarbių galių veikti kitus teisėjus. Teisingumo ministro teisė savo nuožiūra atleisti iš pareigų

¹²³ Įstatymo dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo 1 straipsnio 7 dalyje nustatyta, kad jei Nacionalinė teisėjų taryba per 30 dienų nuo tos dienos, kurią teisingumo ministras praneša apie planuojamą atleidimą iš pareigų, nepareiškia nuomonės, tai netrukdo atleisti iš pareigų.

¹²⁴ 2017 m. vasario 16 d. Sprendimas *Margarit Panicello*, C-503/15, 37–38 punktai; 2015 m. spalio 6 d. Sprendimas *Consorti Sanitari del Maresme*, C-203/14, 19 punktas; 2014 m. spalio 9 d. Sprendimas *TDC*, C-222/13, 30 punktas; 2014 m. liepos 17 d. Sprendimas *Torresi*, sujungtos bylos C-58/13 ir C-59/13, 22 punktas; 2006 m. rugsėjo 19 d. Sprendimas *Wilson*, C-506/04, 51 punktas.

ir skirti teismų pirmininkus galėtų turėti įtakos tam, kaip teismų pirmininkai, kaip teismų vadovai, šiomis galiomis naudojami kitų teisėjų atžvilgiu. Taip galėtų būti trukdoma asmeniniam šių teisėjų nepriklausomumui. Taigi teisingumo ministrui suteikti įgaliojimai turės netiesioginį poveikį ir teisėjų, kurie yra pavaldūs teismų pirmininkams, kuriems įtaką daro teisingumo ministras, nepriklausomumui. Pavyzdžiui, teismų pirmininkai turi įgaliojimus pakeisti teisėjus, einančius teismų padalinių vadovų ar teismų skyrių vadovų pareigas¹²⁵, įgaliojimus teikti šiems padalinių ir skyrių vadovams rašytinius įspėjimus, o esant trūkumui gali būti sumažinta šių padalinių ir skyrių vadovų gaunama pareiginė priemoka¹²⁶, ir įgaliojimus perkelti teisėjus be jų sutikimo teismo, kuriam jie pirmininkauja, veiklos teritorijoje (tai apima atitinkamo teismo apylinkę ir gali apimti darbo vietas skirtinguose miestuose)¹²⁷.

- (158) Savo nuomonėje¹²⁸ Venecijos komisija pabrėžė, kad naujuoju įstatymu vykdomajai valdžiai leidžiama smarkiai ir dideliu mastu kištis į teisingumo vykdymą, todėl kyla didelė grėsmė teismų nepriklausomumui, kaip esminiam teisinės valstybės aspektui. Įstatymu neužtikrinama pakankama teismų pirmininkų apsauga nuo savavalių atleidimo iš pareigų, ir teisingumo ministro sprendimą paskirti ar iš pareigų atleisti teismo pirmininką turėtų patvirtinti Nacionalinė teisėjų taryba arba atitinkamo teismo teisėjų generalinė asamblėja paprasta balsų dauguma. Be to, teisingumo ministras darbo tvarkos taisyklėse gali nustatyti „išsamias bylų paskirstymo taisykles“ ir „atsitiktinio bylų paskirstymo būdą“, taip pat gali nustatyti specialias taisykles, kai atsitiktinis bylų paskirstymas neįmanomas ar neefektyvus. Kaip pabrėžė Venecijos komisija, naudojantis šiais įgaliojimais gali būti kišamasi į atsitiktinio bylų paskirstymo sistemą; teisingumo ministras neturėtų savo nuožiūra nustatyti bylų paskirstymo būdo¹²⁹.
- (159) Be to, Aukščiausiojo Teismo, Nacionalinės teisėjų tarybos ir ombudsmeno nuomonėse pažymėta, kad atitinkamos nuostatos kelia susirūpinimą dėl konstitucingumo. Ypač sudarius tokią galimybę teisingumo ministrui atleisti teismo pirmininkus iš pareigų yra nepaisoma teismų nepriklausomumo ir valdžių padalijimo principų. Tačiau dabartinėmis aplinkybėmis šių nuostatų konstitucingumo nebegali patikrinti ir užtikrinti nepriklausomas Konstitucinis Teismas.
- (160) Europos Žmogaus Teisių Teismas nustatė aiškų atleidimo iš teismo pirmininko pareigų ir teismų nepriklausomumo ryšį. Baka byloje Europos Žmogaus Teisių Teismas nustatė, kad pirmalaikis pareiškėjo pašalinimas iš Aukščiausiojo Teismo pirmininko pareigų, nors pareiškėjas ir liko eiti teisėjo pareigas, prieštaravo tikslui išlaikyti teismų nepriklausomumą¹³⁰.
- (161) Remiantis turima informacija, iki šiol teisingumo ministras yra iš pareigų atleidęs 24, o paskyręs mažiausiai 32 teismų pirmininkus (šis skaičius apima paskyrimus į įprastines laisvas vietas).

¹²⁵ Pagal Įstatymo dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo 17 straipsnio 2 dalį ir 18 straipsnio 2 dalį apeliacinių ir apygardų teismų pirmininkų įgaliojimai pakeisti teisėjus, einančius padalinių vadovų, padalinių vadovų pavaduotojų, skyrių vadovų ir teisėjų tikrintojų pareigas, suteikiami šešiams mėnesiams nuo įstatymo įsigaliojimo.

¹²⁶ Įstatymo dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo 1 straipsnio 13 dalies b punktas.

¹²⁷ Įstatymo dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo 1 straipsnio 5 dalies b punktas.

¹²⁸ Nuomonė CDL-AD(2017)035, 125 dalis.

¹²⁹ Nuomonė CDL-AD(2017)035, 120 dalis.

¹³⁰ EŽTT byla *Baka prieš Vengriją*, Nr. 20261/12, 2016 m. birželio 23 d., 172 punktas.

- (162) Lenkijos valdžios institucijų atsakymas į 2017 m. liepos 26 d. Komisijos rekomendaciją nesumažina Komisijos susirūpinimo ir jame nepranešama apie jokiais konkrečias priemones, kuriomis būtų sprendžiami Komisijos iškelti klausimai. Atsakyme neigiama, kad teisingumo ministro įgaliojimai trukdo teismų pirmininkų, kaip sprendimus bylose priimančių teisėjų, nepriklausomumui, ir pabrėžiama, kad ministro įgaliojimai susiję tik su administracine teismų pirmininkų veikla. Tačiau atsakyme neatsižvelgiama į tai, kad įgaliojimai savo nuožiūra per šešių mėnesių laikotarpį atleisti teismų pirmininkus iš pareigų leidžia ministrui nuolat daryti įtaką teismų pirmininkams, o tai gali paveikti jų asmeninį nepriklausomumą jiems nagrinėjant bylas.

4.3.2. Kiti susirūpinimą keliantys klausimai

- (163) Teisingumo ministras žemesnės instancijos teismo pirmininkui gali pateikti „rašytinių pastabų“ dėl pastarojo tariamo netinkamo teismo valdymo. Dėl tokių „rašytinių pastabų“ žemesnės instancijos teismo pirmininko pareiginė priemoka gali būti sumažinta iki 50 % iki šešių mėnesių¹³¹. Ministras pats gali pateikti „rašytinį pranešimą“ apeliacinio teismo pirmininkui arba pirmininko pavaduotojui ir atitinkamai sumažinti pareiginę priemoką. Kadangi bet koks teisėjo pajamų sumažinimas dėl teisėjo elgesio yra laikytinas drausmine nuobauda¹³², teisingumo ministrui neturėtų būti leista vienašališkai nuspręsti dėl tokio sumažinimo, nesant jokio teismo sprendimo.

4.4. Kiti teisės aktai

4.4.1. Įstatymas dėl Nacionalinės teisminių institucijų mokyklos

- (164) Naujos kadencijos Seimas priėmė kitų teisės aktų, kurie kelia susirūpinimą dėl teismų nepriklausomumo ir valdžių padalijimo.
- (165) Pagal Įstatymo dėl Nacionalinės teisminių institucijų mokyklos 2 straipsnio 1 ir 36 dalis teisėjų padėjėjams ketverių metų laikotarpį yra patikėta vykdyti teisėjų užduotis apylinkių teismuose. Visų pirma teisėjų padėjėjams bus leidžiama veikti apylinkių teismuose kaip atskiriems teisėjams.
- (166) Tačiau pagal Lenkijos teisinę sistemą teisėjų padėjėjai neturi tokio pat statuso kaip teisėjai¹³³. Teisėjų padėjėjai skiriami ribotam ketverių metų laikotarpiui, o praėjus 36 mėnesiams jie gali teikti paraiškas pradėti naujas procedūras, kad galėtų tapti teisėjais. Teisėjų padėjėjams netaikomos tokios pat teismų nepriklausomumo užtikrinimo priemonės, kokios taikomos teisėjams, – pavyzdžiui, paskyrimo procedūra nėra tokia pati, kaip teisėjų. Kitaip nei teisėjų pareigos, teisėjų funkcijas atliekančių teisėjų padėjėjų pareigos Konstitucijoje nėra numatytos. Tai reiškia, kad jų statusą, taip pat jų nepriklausomumo užtikrinimo priemones galima koreguoti

¹³¹ Teisingumo ministras gali daryti įtaką apeliacinių teismų pirmininkams, nes jis atlieka jų veiklos vertinimą; dėl neigiamo įvertinimo teismų pirmininkams galėtų būti skiriamos finansinės nuobaudos, o dėl teigiamo įvertinimo pirmininkų pareiginės priemokos galėtų būti padidintos; Įstatymo dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo 1 straipsnio 13–15 dalys.

¹³² Nuomonė CDL-AD(2017)035, 114–117 dalys.

¹³³ Teisėjų padėjėjus, net jei jiems patikėtos teisėjo pareigos, tiesiogiai skiria teisingumo ministras, Nacionalinei teisėjų tarybai beveik nedalyvaujant.

paprastu įstatymu ir tam nereikia keisti Konstitucijos¹³⁴. Dėl to, kad teisėjų padėjėjams leidžiama veikti apylinkių teismuose kaip atskiriems teisėjams, jų nepriklausomumo klausimas yra dar svarbesnis.

- (167) Įstatymo dėl Nacionalinės teisminių institucijų mokyklos priėmimo metu Aukščiausiasis Teismas ir Nacionalinė teisėjų taryba išreiškė susirūpinimą dėl klausimo, ar teisėjų padėjėjų nepriklausomumo užtikrinimo priemonės atitinka Konstituciją ir ar jos yra pakankamos, kad būtų vykdomi sąžiningo teismo reikalavimai, įtvirtinti Europos žmogaus teisių konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje¹³⁵. Europos Žmogaus Teisių Teismas nurodė, kad ankstesnė tvarka, susijusi su Lenkijos teisėjų padėjėjais, šių kriterijų neatitiko¹³⁶.
- (168) 2017 m. rugpjūčio 28 d. gautas Lenkijos valdžios institucijų atsakymas į 2017 m. liepos 26 d. Komisijos rekomendaciją nesumažina Komisijos susirūpinimo ir jame nepranešama apie jokiais konkrečias priemones, kuriomis būtų sprendžiami Komisijos iškelti klausimai.

4.4.2. Kiti įstatymai

- (169) Prokuratūros įstatymais¹³⁷ sujungtos teisingumo ministro tarnyba ir generalinio prokuroro tarnyba ir gerokai išplėsti generalinio prokuroro įgaliojimai, susiję su prokuratūros sistemos valdymu, įskaitant naujus įgaliojimus, pagal kuriuos teisingumo ministras gali tiesiogiai įsikišti į atskiras bylas.
- (170) Kaip pabrėžė Venecijos komisija¹³⁸, nors ir pripažįstama, kad prokuratūros nepriklausomumas ar savarankiškumas nėra toks besąlygiškas kaip teismų, kartu paėmus, dėl teisingumo ministro tarnybos ir generalinio prokuroro tarnybos sujungimo, didesnių generalinio prokuroro įgaliojimų prokuratūros sistemos atžvilgiu, didesnių teisingumo ministro įgaliojimų teismų sistemos atžvilgiu pagal Įstatymą dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo ir silpnos šių įgaliojimų kontrolės vieno žmogaus rankose sukaupta per daug galių. Tai turi tiesioginių neigiamų padarinių prokuratūros sistemos nepriklausomumui nuo politinės aplinkos, bet kartu ir teismų nepriklausomumui, taigi ir valdžių padalijimui ir teisinės valstybės principui Lenkijoje.

5. AIŠKAUS PAVOJAUS, KAD BUS ŠIURKŠČIAI PAŽEISTOS EUROPOS SĄJUNGOS SUTARTIES 2 STRAIPSNYJE NURODYTOS VERTYBĖS, NUSTATYMAS

- (171) Pagal ES sutarties 7 straipsnio 1 dalį, remdamasi pagrįstu vieno trečdalio valstybių narių, Europos Parlamento arba Europos Komisijos pasiūlymu, Taryba, spręsdama keturių penktadalių savo narių balsų dauguma ir gavusi Europos Parlamento

¹³⁴ Teisėjo nepriklausomumas turėtų būti įtvirtintas Konstitucijoje, konkretnesnes taisykles nustatant teisės aktais (žr., pvz., 2010 m. Europos Tarybos rekomendacijos 7 punktą). Taip pat reiktų pažymėti, kad Aukščiausiasis Teismas ir Nacionalinė teisėjų taryba savo nuomonėse abejojo šio įstatymo konstitucingumu.

¹³⁵ 2017 m. vasario 3 d. Aukščiausiojo Teismo nuomonė; 2017 m. vasario 10 d. Nacionalinės teisėjų tarybos nuomonė.

¹³⁶ EŽTT byla *Henryk Urban ir Ryszard Urban prieš Lenkiją*, Nr. 23614/08, 2011 m. vasario 28 d.; EŽTT byla *Miroslaw Garlicki prieš Lenkiją*, Nr. 36921/07, 2011 m. rugsėjo 14 d.; EŽTT byla *Pohoska prieš Lenkiją*, Nr. 33530/06, 2012 m. balandžio 10 d.

¹³⁷ 2016 m. sausio 28 d. Prokuratūros įstatymas, Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2016 m. vasario 15 d., 177 punktas; 2016 m. sausio 28 d. Įstatymas – Teisės akto įgyvendinimo nuostatai – Prokuratūros įstatymas, Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2016 m. vasario 15 d., 178 punktas.

¹³⁸ Nuomonė CDL-AD(2017)037, 28 ir 115 dalys.

pritarimą, gali nutarti, jog iškilo aiškus pavojus, kad kuri nors valstybė narė gali šiurkščiai pažeisti ES sutarties 2 straipsnyje nurodytas vertybes. Prieš priimdama tokį nutarimą, Taryba išklauso tą valstybę narę ir, spręsdama ta pačia tvarka, gali teikti jai rekomendacijas¹³⁹.

- (172) Komisija laikosi nuomonės, jog dėl ankstesniuose skirsniuose apibūdintos padėties kyla aiškus pavojus, kad Lenkijos Respublika gali šiurkščiai pažeisti ES sutarties 2 straipsnyje nurodytą teisinės valstybės principą. Prie tokios nuomonės Komisija priėjo išnagrinėjusi pirmiau išdėstytus faktus.
- (173) Komisija pažymi, kad per dvejus metus iš eilės priimta virš 13 įstatymų, susijusių su visa Lenkijos teisingumo sistemos struktūra: Konstituciniu Teismu, Aukščiausiuoju Teismu, bendrosios kompetencijos teismais, Nacionaline teisėjų taryba, prokuratūra ir Nacionaline teisminių institucijų mokykla. Bendra visų šių teisės aktų pakeitimų tendencija – vykdomajai ar įstatymų leidžiamajai valdžiai sistemingai suteikiama galių daryti didelį poveikį šių institucijų sudėčiai, įgaliojimams, administravimui ir veiklai. Teisės aktų pakeitimai ir bendras jų poveikis kelia didelį pavojų teismų nepriklausomumui ir valdžių padalijimui – esminiams teisinės valstybės aspektams – Lenkijoje. Komisija taip pat pažymi, kad tokia intensyvi teisėkūros veikla vykdoma be deramų konsultacijų su visomis atitinkamomis suinteresuotosiomis šalimis, nesilaikant būtino lojalaus valstybės institucijų bendradarbiavimo principo ir neatsižvelgiant į įvairių Europos ir tarptautinių organizacijų nuomones.
- (174) Komisija nuo 2016 m. sausio mėn. vedė aktyvų dialogą su Lenkijos valdžios institucijomis, kad būtų išspręstos iškeltos problemos. Šio proceso metu Komisija visada objektyviai ir nuodugniai pagrįsdavo savo susirūpinimą. Remdamasi teisinės valstybės priemonių sistema, Komisija pateikė nuomonę ir tris paskesnes rekomendacijas dėl teisinės valstybės principų Lenkijoje. Su Lenkijos valdžios institucijomis pasikeista daugybe raštų, rengti susitikimai. Komisija visuomet aiškiai rodė, kad yra pasirengusi vesti konstruktyvų dialogą, ir tuo tikslu ne kartą kvietė Lenkijos valdžios institucijas toliau susitikti. Tačiau, nepaisant šių pastangų, dialogu Komisijos susirūpinimo išsklaidyti nepavyko.
- (175) Nors Komisija pateikė tris rekomendacijas, padėtis nuolat blogėjo. Visų pirma:
- (1) neteisėtas Konstitucinio Teismo pirmininkės paskyrimas; leidimas trims teisėjams, kuriuos be tinkamo teisinio pagrindo paskyrė 8-osios kadencijos Seimas, eiti pareigas; tai, kad vienas iš šių teisėjų paskirtas Teismo pirmininko pavaduotoju; tai, kad trys teisėjai, kuriuos 2015 m. spalio mėn. teisėtai paskyrė ankstesnės kadencijos Seimas, neturi galimybės pradėti eiti Konstitucinio Teismo teisėjų pareigų, taip pat pirmiau aprašyti paskesni įvykiai Teisme *de facto* lėmė, kad visa Teismo sudėtis buvo pakeista nesilaikant įprasto konstitucinio teisėjų skyrimo proceso nuostatų. Dėl šios priežasties Komisija mano, kad labai pakenkta Konstitucinio Teismo nepriklausomumui ir teisėtumui, todėl nebegalima veiksmingai užtikrinti Lenkijos įstatymų konstitucingumo. Nebegali būti laikoma, kad tokiomis aplinkybėmis priimamais Teismo sprendimais atliekama veiksminga konstitucinė peržiūra;

¹³⁹ Taip pat žr. 2003 m. spalio 15 d. Komisijos komunikatą „Pagrindinių Europos Sąjungos vertybių apsauga ir stiprinimas“, COM(2003) 606 galutinis.

(2) Įstatymas dėl Nacionalinės teisėjų tarybos ir Įstatymas dėl Aukščiausiojo Teismo, taip pat kartu su Įstatymu dėl Nacionalinės teisminių institucijų mokyklos, ir Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo labai didina sisteminę grėsmę teisinės valstybės principui, kaip nurodyta ankstesnėse rekomendacijose. Toliau apibendrinami pagrindiniai susirūpinimą keliantys klausimai:

(a) dėl Aukščiausiojo Teismo:

- privalomas didelės dalies dabartinių Aukščiausiojo Teismo teisėjų išėjimas į pensiją kartu su galimybe pratęsti jų turimus teisėjų įgaliojimus, taip pat nauja Aukščiausiojo Teismo teisėjams taikoma drausminio proceso tvarka struktūriškai silpnina Aukščiausiojo Teismo teisėjų nepriklausomumą, tuo tarpu teismų nepriklausomumas yra esminis teisinės valstybės aspektas;
- privalomas didelės dalies dabartinių Aukščiausiojo Teismo teisėjų išėjimas į pensiją taip pat sudaro sąlygas radikalai ir nedelsiant pakeisti Aukščiausiojo Teismo sudėtį. Tokia galimybė kelia susirūpinimą dėl valdžių padalijimo, ypač vertinant kartu su tuo pat metu vykdomomis Nacionalinės teisėjų tarybos reformomis. Tiesą sakant, visus naujus Aukščiausiojo Teismo teisėjus paskirs Respublikos Prezidentas naujai sudarytos Nacionalinės teisėjų tarybos, kurioje daugiausia įtakos turės vadovaujantis politiniais kriterijais paskirti asmenys, siūlymu. Todėl dabartinė parlamento dauguma būsimą Aukščiausiojo Teismo sudėtį galės, bent jau netiesiogiai, lemti daug labiau, negu tai būtų įmanoma sistemoje, kurioje esamos taisyklės, susijusios su teisėjų įgaliojimų trukme, veikia tinkamai, kad ir kokia būtų trukmė ar kad ir kokiai valstybės institucijai būtų suteikti įgaliojimai spręsti dėl teisėjų paskyrimo;
- nauja ypatingųjų skundų teikimo tvarka kelia susirūpinimą dėl teisinio tikrumo ir, vertinant kartu su galimybe radikalai ir nedelsiant pakeisti Aukščiausiojo Teismo sudėtį, dėl valdžių padalijimo;

(b) dėl bendrosios kompetencijos teismų:

- naujosiomis taisyklėmis sumažinant teisėjų pensinį amžių ir nustatant, kad dėl teisėjų įgaliojimų pratęsimo savo nuožiūra sprendžia teisingumo ministras, kenkiama teisėjų nepašalinamumo principui, kuris yra pagrindinis teisėjų nepriklausomumo aspektas;
- teisingumo ministro teisė savo nuožiūra skirti ir iš pareigų atleisti teismų pirmininkus nesilaikant jokių konkrečių kriterijų ir neprivalant nurodyti priežasčių, kai tuo tarpu teisminės institucijos neturėtų galimybės sukliudyti šiems sprendimams ir nebūtų galimybės vykdyti teisminę peržiūrą, gali paveikti teismų pirmininkų ir kitų teisėjų asmeninį nepriklausomumą;

(c) dėl Nacionalinės teisėjų tarybos:

- nutraukus visų Nacionalinės teisėjų tarybos narių teisėjų įgaliojimus ir tarybos narius teisėjus vėl paskyrus taikant tokią tvarką, kuri leidžia daryti nemenką politinę įtaką, padidėjo susirūpinimas dėl visos teismų sistemos nepriklausomumo.

- (176) Naujieji įstatymai kelia didelį susirūpinimą dėl jų atitikties Lenkijos Konstitucijai, kaip pabrėžiama įvairiose nuomonėse, ypač Aukščiausiojo Teismo, Nacionalinės teisėjų tarybos ir ombudsmeno. Tačiau, kaip paaiškinta 2017 m. liepos 26 d. rekomendacijoje dėl teisinės valstybės, veiksminga konstitucinė šių įstatymų peržiūra nebegalima.
- (177) Lenkijos Vyriausybės ir valdančiosios daugumos parlamento narių veiksmai ir vieši pareiškimai prieš Lenkijos teisėjus ir teismus pakenkė pasitikėjimui visa teisingumo sistema. Komisija akcentuoja lojalios valstybės institucijų bendradarbiavimo principą, kuris, kaip pabrėžta Venecijos komisijos pateiktose nuomonėse, yra būtina demokratinės valstybės, grindžiamos teisinės valstybės principu, konstitucinė sąlyga.
- (178) Atsižvelgiant į tai, kad teismų nepriklausomumas yra esminis teisinės valstybės aspektas, dėl šių naujų įstatymų, ypač dėl bendro jų poveikio, labai padidės sisteminė grėsmė teisinės valstybės principui, kaip nustatyta ankstesnėse rekomendacijose. Šiuo klausimu Venecijos komisija pabrėžė, kad siūlomi pokyčiai kartu paėmus taip padidina vienas kito neigiamą poveikį, kad kyla didelis pavojus visų Lenkijos teismų sistemos institucijų nepriklausomumui¹⁴⁰.
- (179) Tai, kad, laikinai sustabdžius įstatymų dėl Aukščiausiojo Teismo ir dėl Nacionalinės teisėjų tarybos galiojimą, Lenkijos valdžios institucijos šia proga nepasinaudojo ir neatsižvelgė į Komisijos trečiojoje rekomendacijoje, taip pat kitų subjektų, ypač Venecijos komisijos, išsakytus susirūpinimą keliančius klausimus, aiškiai rodo Lenkijos valdžios institucijų nenorą spręsti šiuos klausimus.
- (180) Šios situacijos padariniai yra itin rimti:
- (1) kadangi Konstitucinio Teismo nepriklausomumui ir teisėtumui yra labai pakenkta, nebegalima veiksmingai užtikrinti Lenkijos įstatymų konstitucingumo. Ypač kelia nerimą teisinės valstybės padėtis, nes, kaip paaiškinta Komisijos rekomendacijose, Lenkijos parlamentas priėmė nemažai itin svarbių naujų teisės aktų, pavyzdžiui, naują Valstybės tarnybos įstatymą¹⁴¹, Įstatymą, kuriuo iš dalies keičiamas Policijos įstatymas ir tam tikri kiti įstatymai¹⁴², prokuratūros veiklą reglamentuojančius įstatymus¹⁴³, Ombudsmeno įstatymą, kuriuo iš dalies keičiami tam tikri kiti įstatymai¹⁴⁴,

¹⁴⁰ Nuomonė CDL-AD(2017)035, 131 dalis.

¹⁴¹ 2015 m. gruodžio 30 d. Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Valstybės tarnybos įstatymas ir tam tikri kiti įstatymai, Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2016 m. sausio 8 d., 34 punktas.

¹⁴² 2016 m. sausio 15 d. Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Policijos įstatymas ir kiti įstatymai, Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2016 m. vasario 4 d., 147 punktas.

¹⁴³ 2016 m. sausio 28 d. Prokuratūros įstatymas, Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2016 m. vasario 15 d., 177 punktas; 2016 m. sausio 28 d. Įstatymas – Teisės akto įgyvendinimo nuostatai – Prokuratūros įstatymas, Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2016 m. vasario 15 d., 178 punktas.

¹⁴⁴ 2016 m. kovo 18 d. Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Ombudsmeno įstatymas ir tam tikri kiti įstatymai, Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2016 m. gegužės 17 d., 677 punktas.

Nacionalinės žiniasklaidos tarybos įstatymą¹⁴⁵ ir Kovos su terorizmu įstatymą¹⁴⁶;

- (2) pagarba teisinės valstybės principui – ne tik būtina visų ES sutarties 2 straipsnyje išvardytų pagrindinių vertybių apsaugos sąlyga. Tai reiškia ir visų teisių ir prievolių, kylančių iš Sutarčių, laikymąsi ir užtikrinimą, kad piliečiai, įmonės ir nacionalinės valdžios institucijos pasitikėtų visų kitų valstybių narių teisės sistemomis;
 - (3) Komisija pabrėžia, jog norint, kad visų pirma vidaus rinka veiktų sklandžiai ir būtų sukurta investicijoms palanki aplinka¹⁴⁷, taip pat labai svarbu, kad tinkamai funkcionuotų teisinė valstybė, nes ekonominės veiklos vykdytojai turi būti tikri, kad jie bus vienodai vertinami pagal įstatymą. Teisinės valstybės principo laikymasis taip pat labai svarbus siekiant užtikrinti abipusį pasitikėjimą teisingumo ir vidaus reikalų srityje, o ypač tarpusavio pripažinimu pagrįstą veiksmingą teisminį bendradarbiavimą civilinėse ir baudžiamosiose bylose. To negalima užtikrinti be nepriklausomų teisminių institucijų kiekvienoje valstybėje narėje.
- (181) Komisija primena, kad, sukūrus konstitucinio teisingumo sistemą, vienas svarbiausių teisinės valstybės aspektų yra jos veiksmingumas.
 - (182) Komisija taip pat pabrėžia, kad, nežiūrint pasirinkto teisingumo sistemos modelio, teismų nepriklausomumas privalo būti apsaugotas pagal ES teisę. Valstybės narės pačios turi organizuoti savo teismų sistemas, taip pat nuspręsti, ar įsteigti teisėjų tarybą, kurios vaidmuo yra saugoti teismų nepriklausomumą. Tačiau jei valstybė narė tokią tarybą įsteigia, kaip yra Lenkijoje, kurioje Nacionalinei teisėjų tarybai Lenkijos Konstitucijoje aiškiai skiriama užduotis saugoti teismų nepriklausomumą, tokios tarybos nepriklausomumą privaloma užtikrinti pagal Europos standartus.
 - (183) Komisija taip pat pažymi, kad daug įvairių Europos ir tarptautinio lygmens subjektų išreiškė didelį susirūpinimą dėl teisinės valstybės padėties Lenkijoje¹⁴⁸, o Europos Parlamentas nurodė, kad dėl dabartinės padėties Lenkijoje kyla aiškus pavojus, kad bus šiurkščiai pažeistos ES sutarties 2 straipsnyje nurodytos vertybės¹⁴⁹.
 - (184) Dvejus metus vykstantis dialogas su Lenkijos valdžios institucijomis rezultatų nedavė, o padėtis toliau blogėjo, todėl būtina ir proporcinga pereiti į naują dialogo etapą, oficialiai įtraukiant Europos Parlamentą ir Tarybą.

¹⁴⁵ 2016 m. birželio 22 d. Nacionalinės žiniasklaidos tarybos įstatymas, Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2016 m. birželio 29 d., 929 punktas.

¹⁴⁶ 2016 m. birželio 10 d. Kovos su terorizmu įstatymas, Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2016 m. birželio 24 d. 904 punktas.

¹⁴⁷ 2017 m. liepos 11 d. Tarybos rekomendacija dėl 2017 m. Lenkijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2017 m. Lenkijos konvergencijos programos; 14 konstatuojamoji dalis; OL C 261, 2017 8 9, p. 88–91.

¹⁴⁸ Venecijos komisija, Europos Tarybos žmogaus teisių komisaras, Konsultacinė Europos teisėjų taryba, Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komitetas, Jungtinių Tautų specialusis pranešėjas teisėjų ir teisininkų nepriklausomumo klausimais, Europos Sąjungos aukščiausiųjų teismų pirmininkų tinklas, Europos teismų tarybų tinklas, Europos advokatūrų ir teisininkų draugijų taryba ir daug pilietinės visuomenės organizacijų, kaip antai organizacija „Amnesty International“ ir Žmogaus teisių ir demokratijos tinklas.

¹⁴⁹ 2017 m. lapkričio 15 d. rezoliucijos dėl teisinės valstybės ir demokratijos padėties Lenkijoje 16 dalis; rezoliucija Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetui pavesta parengti specialųjį pranešimą siekiant priimti pagrįstą pasiūlymą, kuriame Taryba būtų raginama imtis veiksmų pagal ES sutarties 7 straipsnio 1 dalį.

- (185) Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, ir remdamasi ES sutarties 7 straipsnio 1 dalimi, Komisija teikia šį pagrįstą pasiūlymą Tarybai ir ragina Tarybą nustatyti, jog iškilo aiškus pavojus, kad Lenkijos Respublika gali šiurkščiai pažeisti teisinės valstybės principą – vieną iš ES sutarties 2 straipsnyje nurodytų vertybių, ir šiuo atžvilgiu parengti Lenkijai atitinkamas rekomendacijas. Pasiūlymas dėl Tarybos sprendimo dėl tokio nutarimo pridedamas prie šio pagrįsto pasiūlymo.
- (186) Šis pagrįstas pasiūlymas pagal ES sutarties 7 straipsnio 1 dalį pateiktas tuo pat metu kaip ir 2017 m. gruodžio 20 d. Komisijos rekomendacija dėl teisinės valstybės principų Lenkijoje. Komisija, išsamiai konsultuodamasi su Europos Parlamentu ir Taryba, yra pasirengusi persvarstyti šį pagrįstą pasiūlymą, jeigu Lenkijos valdžios institucijos įgyvendintų toje rekomendacijoje išdėstytus rekomenduojamus veiksmus per joje nustatytą laikotarpį.

Pasiūlymas

TARYBOS SPRENDIMAS

dėl aiškaus pavojaus, kad Lenkijos Respublika gali šiurkščiai pažeisti teisinės valstybės principą, nustatymo

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Europos Sąjungos sutartį, ypač į jos 7 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į pagrįstą Europos Komisijos pasiūlymą¹,

atsižvelgdama į Europos Parlamento sutikimą²,

kadangi:

- 1) Europos Sąjunga grindžiama Europos Sąjungos sutarties (toliau – ES sutartis) 2 straipsnyje nurodytomis vertybėmis, kurios valstybėms narėms yra bendros, tarp jų – teisinės valstybės principų laikymusi;
- 2) Komisija savo pagrįstame pasiūlyme nurodo jai susirūpinimą keliančius klausimus, susijusius su nepriklausomos ir teisėtos konstitucinės peržiūros trūkumu ir su Lenkijos parlamento priimtais Įstatymu dėl Aukščiausiojo Teismo³, Įstatymu dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo⁴, Įstatymu dėl Nacionalinės teisėjų tarybos⁵ ir Įstatymu dėl Nacionalinės teisminių institucijų mokyklos⁶, kuriuose yra nuostatų, keliančių didelį susirūpinimą dėl teismų nepriklausomumo, valdžių padalijimo ir teisinio tikrumo. Konkrečiau, pagrindiniai nuogąstavimai yra susiję su nauja Aukščiausiojo Teismo teisėjų ir bendrosios kompetencijos teismų teisėjų išėjimo į pensiją tvarka, nauja Aukščiausiajame Teisme taikoma ypatingųjų skundų teikimo tvarka, bendrosios kompetencijos teismų pirmininkų skyrimu ir atleidimu iš pareigų bei Nacionalinės teisėjų tarybos narių teisėjų įgaliojimų nutraukimu ir skyrimo tvarka;

¹ [ITERPTI nuoroda]

² OL C [...], [...], p. [...].

³ Įstatymas dėl Aukščiausiojo Teismo, Seimo priimtas 2017 m. gruodžio 8 d. ir Senato patvirtintas [...].

⁴ Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo, Seimo priimtas 2017 m. liepos 12 d. ir Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2017 m. liepos 28 d.

⁵ Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl Nacionalinės teisėjų tarybos ir tam tikri kiti įstatymai, Seimo priimtas 2017 m. gruodžio 8 d. ir Senato patvirtintas [...].

⁶ Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl Nacionalinės teisminių institucijų ir prokuratūros mokyklos, Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo ir tam tikri kiti įstatymai, Seimo priimtas 2017 m. gegužės 11 d. ir Oficialiajame leidinyje paskelbtas 2017 m. birželio 13 d.

- 3) Komisija taip pat pažymėjo, kad Lenkijos valdžios institucijos nesiėmė 2016 m. liepos 27 d.⁷ rekomendacijoje ir 2016 m. gruodžio 21 d.⁸ ir 2017 m. liepos 26 d.⁹ papildomose rekomendacijose rekomenduotų veiksmų, kad būtų pašalinta rekomendacijose nustatyta sisteminė grėsmė teisinės valstybės principui;
- 4) 2017 m. gruodžio 20 d., kartu su pagrįstu pasiūlymu pagal ES sutarties 7 straipsnio 1 dalį, Komisija priėmė dar vieną rekomendaciją dėl teisinės valstybės principų Lenkijoje. Tačiau Lenkija per toje rekomendacijoje nustatytą laikotarpį rekomenduojamų veiksmų nesiėmė;
- 5) taigi nuo 2016 m. sausio 13 d. vykstantis Komisijos dialogas su Lenkijos valdžios institucijomis pagal teisinės valstybės priemonių sistemą nesumažino pirmiau išsakyto susirūpinimo;
- 6) 2017 m. lapkričio 15 d. Europos Parlamentas priėmė rezoliuciją, kurioje nurodė, kad dėl dabartinės padėties Lenkijoje kyla didelis pavojus, kad bus smarkiai pažeistos ES sutarties 2 straipsnyje nurodytos vertybės;
- 7) didelį susirūpinimą dėl teisinės valstybės padėties Lenkijoje išreiškė daug įvairių Europos ir tarptautinio lygmens subjektų, įskaitant Venecijos komisiją, Europos Tarybos žmogaus teisių komisarą, Konsultacinę Europos teisėjų tarybą, Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komitetą, Jungtinių Tautų specialųjį pranešėją teisėjų ir teisininkų nepriklausomumo klausimais, Europos Sąjungos aukščiausiųjų teismų pirmininkų tinklą, Europos teismų tarybų tinklą, Europos advokatūrų ir teisininkų draugijų tarybą ir daug pilietinės visuomenės organizacijų;
- 8) 2018 m. [...] Taryba išklausė Lenkijos Respubliką pagal ES sutarties 7 straipsnio 1 dalies antrą sakinį;
- 9) nežiūrint valstybėje narėje pasirinkto teisingumo sistemos modelio, ES sutarties 2 straipsnyje įtvirtintas teisinės valstybės principas reiškia reikalavimus, susijusius su teismų nepriklausomumu, valdžių padalijimu ir teisiniu tikrumu;
- 10) didelį susirūpinimą kelia tai, kad, pastaruoju metu priėmus pirmiau nurodytus įstatymus, Lenkijos teisės sistema šių reikalavimų nebeatitiktų;
- 11) pagarba teisinės valstybės principui – ne tik būtina visų ES sutarties 2 straipsnyje išvardytų pagrindinių vertybių apsaugos sąlyga. Tai reiškia ir visų teisių ir prievolių, kylančių iš Sutarčių, laikymąsi ir užtikrinimą, kad piliečiai, įmonės ir nacionalinės valdžios institucijos pasitikėtų visų kitų valstybių narių teisės sistemomis;
- 12) norint, kad vidaus rinka veiktų sklandžiai, taip pat labai svarbu, kad tinkamai funkcionuotų teisinė valstybė, nes ekonominės veiklos vykdytojai turi būti tikri, kad jie bus vienodai vertinami pagal įstatymą;

⁷ 2016 m. liepos 27 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2016/1374 dėl teisinės valstybės principų Lenkijoje; OL L 217, 2016 8 12, p. 53.

⁸ 2016 m. gruodžio 21 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2017/146 dėl teisinės valstybės principų Lenkijoje, kuria papildoma rekomendacija (ES) 2016/1374; OL L 22, 2017 1 27, p. 65.

⁹ 2017 m. liepos 26 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2017/1520 dėl teisinės valstybės principų Lenkijoje, kuria papildomos rekomendacijos (ES) 2016/1374 ir (ES) 2017/146; OL L 228, 2017 9 2, p. 19.

- 13) teisinės valstybės principo laikymasis yra labai svarbus siekiant užtikrinti abipusį pasitikėjimą teisingumo ir vidaus reikalų srityje, o ypač tarpusavio pripažinimu pagrįstą veiksmingą teisinį bendradarbiavimą civilinėse ir baudžiamosiose bylose;
- 14) lojalaus valstybės institucijų bendradarbiavimo principas yra būtina demokratinės valstybės, grindžiamos teisinės valstybės principu, konstitucinė sąlyga;
- 15) dėl šių priežasčių reikėtų remiantis ES sutarties 7 straipsnio 1 dalimi nustatyti, jog iškilo aiškus pavojus, kad Lenkijos Respublika gali šiurkščiai pažeisti teisinės valstybės principą – vieną iš ES sutarties 2 straipsnyje nurodytų vertybių,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Iškilo aiškus pavojus, kad Lenkijos Respublika gali šiurkščiai pažeisti teisinės valstybės principą.

2 straipsnis

Taryba rekomenduoja Lenkijos Respublikai per [tris mėnesius] nuo pranešimo apie šį sprendimą imtis šių veiksmų:

- (a) atkurti Konstitucinio Teismo, kaip Lenkijos Konstitucijos garanto, nepriklausomumą ir teisėtumą, tuo tikslu užtikrinant, kad jo teisėjai, pirmininkas ir pirmininko pavaduotojas būtų teisėtai išrinkti ir paskirti, ir visapusiškai įgyvendinant 2015 m. gruodžio 3 ir 9 d. Konstitucinio Teismo sprendimus, pagal kuriuos reikalaujama, kad trims teisėjams, kuriuos 2015 m. spalio mėn. teisėtai paskyrė ankstesnės kadencijos Seimas, būtų sudaryta galimybė pradėti eiti Konstitucinio Teismo teisėjų pareigas, o trys teisėjai, kuriuos be tinkamo teisinio pagrindo paskyrė naujos kadencijos Seimas, nebeagrinėtų bylų, nes jie nėra teisėtai išrinkti;
- (b) paskelbti ir visapusiškai įgyvendinti 2016 m. kovo 9 d., 2016 m. rugpjūčio 11 d. ir 2016 m. lapkričio 7 d. Konstitucinio Teismo sprendimus;
- (c) užtikrinti, kad Įstatymas dėl Aukščiausiojo Teismo, Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo, Įstatymas dėl Nacionalinės teisėjų tarybos ir Įstatymas dėl Nacionalinės teisminių institucijų mokyklos būtų iš dalies pakeisti taip, kad atitiktų reikalavimus, susijusius su teismų nepriklausomumu, valdžių padalijimu ir teisiniu tikrumu;
- (d) užtikrinti, kad bet kokia teisingumo reforma būtų parengta glaudžiai bendradarbiaujant su teismais ir visomis suinteresuotosiomis šalimis, įskaitant Venecijos komisiją;
- (e) susilaikyti nuo veiksmų ir viešų pareiškimų, kurie dar labiau sumenkintų Konstitucinio Teismo, Aukščiausiojo Teismo, bendrosios kompetencijos teismų, teisėjų atskirai ar bendrai arba visos teismų sistemos teisėtumą.

Šis sprendimas skirtas Lenkijos Respublikai.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas